

# Változások a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények körében

Új irányok és hangsúlyok

**Jelige:** Festetics

## Tartalomjegyzék

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| 1 Bevezetés .....                                           | 3  |
| 1.1. A téma időszerűsége, a kutatás célkitűzései .....      | 3  |
| 1.2. Kutatás módszertanának ismertetése .....               | 5  |
| 1.2.1. Kutatások módszertani alapjának meghatározása .....  | 5  |
| 1.2.2. A kutatási eredmények és hasznosításuk .....         | 6  |
| 2 A magyarországi drogpolitika alakulása .....              | 7  |
| 2.1. Az 1993. évi módosítás .....                           | 7  |
| 2.2. Az 1998. évi módosítás .....                           | 9  |
| 2.3. A 2003. évi szabályozás utáni helyzet .....            | 13 |
| 2.3.1. Az 54/2004. (XII.13.) AB határozat .....             | 14 |
| 2.4. Nemzeti Drogellenes Stratégia (2013-2020) .....        | 16 |
| 3 Jogszabálytükör .....                                     | 20 |
| 3.1. Kábítószer-kereskedelem .....                          | 20 |
| 3.2. Kábítószer-birtoklása .....                            | 25 |
| 3.3. Kóros szenvedélykeltés .....                           | 30 |
| 3.4. Kábítószer-készítésének elősegítése .....              | 32 |
| 3.5 Kábítószer-prekurzorral visszaélés .....                | 33 |
| 3.6. Új pszichoaktív anyaggal visszaélés .....              | 34 |
| 4 Igazságügyi pszichiátria .....                            | 35 |
| 4.1. A kábítószer-függőség véleményezéséről .....           | 35 |
| 4.2. Az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálat ..... | 36 |
| 5 A kábítószerfüggők rehabilitációja .....                  | 38 |
| 5.1. Jogszabályi változások .....                           | 38 |
| 5.2. Rehabilitációs intézmények .....                       | 39 |
| 5.3 Rehabilitáció .....                                     | 39 |
| 6 Összefoglalás .....                                       | 40 |
| 7 Irodalomjegyzék .....                                     | 42 |

# 1 Bevezetés

## 1.1. A téma időszerűsége, a kutatás célkitűzései

a) A dolgozatomban az új Btk. által bevezetett újításokra, esetleges változtatásokra szeretném felhívni a figyelmet, különös tekintettel az egészséget veszélyeztető bűncselekményekre, azon belül is visszaélés kábítószerrel kapcsolatos tényállásokra. Az új Btk. Különös Részének újításai között tartjuk számon, hogy a régi Btk.-hoz képest több, kisebb terjedelmű fejezetet találunk, az egy fejezet alá tartozó bűncselekmények között szorosabb, immanens kapcsolat áll fenn a védett jogtárgy szempontjából.<sup>1</sup> Például a régi Btk. a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket is a XVI. fejezetben, a közrend elleni bűncselekmények között helyezte el, a környezet és a természet elleni bűncselekményekkel együtt, addig a 2012. évi C. törvény e bűncselekményeket külön választva, a XVII., ill. a XXIII. fejezetekben helyezi el. A jogalkotó régi Btk.-ban az egyes elkövetési magatartásokat magatartástípusokba rendezte<sup>2</sup> és ennek megfelelően, külön bekezdésekben eltérő büntetési tétellel rendelte büntetni azokat<sup>3</sup>. Tehát a visszaélés kábítószerrel alcím alatt négy szakaszban hat típusú elkövetési magatartást találunk:

- „Btk. 282.§: kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele
- Btk. 282/A.§: kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, vagy azzal kereskedés
- Btk. 282/B. § (1) bek.: tizennyolcadik életévét betöltött személy *által* tizennyolcadik életévét be nem töltött személy *felhasználásával* kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele
- Btk. 282/B. (2) bek.: tizennyolcadik életévét betöltött személy *által* tizennyolcadik életévét be nem töltött személy *résére* kábítószer kínálása, átadása, ill. ilyen személy *felhasználásával* kábítószer forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés, oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelet épületek területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés

<sup>1</sup>Vaskuti András (szerk.): A Büntető Törvénykönyv (2012-1978), Büntető jogi jogszabályok változásai, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013., 356. o.

<sup>2</sup>Fülöp Ágnes-Grád András-Müller Mária: Droggal és alkohollal összefüggő bűncselekmények, Budapest, 2000., 118. o.

<sup>3</sup>Balogh Ágnes: A kábítószer-probléma büntetőjogi kezelésének egyes elméleti és gyakorlati kérdései. In: Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére (szerk.: Fenyvesi Csaba, Herke Csongor), Pécs, PTE ÁJK, 2002., 88. o.

- Btk. 282/C. (1) bek.: kábítószerfüggő személyként kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, országba behozatala, onnan kivitele vagy az ország területén átvitele
- Btk. 282/C. (2) bek.: kábítószerfüggő személyként kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés.”<sup>4</sup>

Ehhez képest az új Btk. változtat ezen a megoldáson és másképpen építi ki a fenyegetettségi rendszerét, a tényállásokat önálló megnevezéssel és súlyosságuk szerinti sorrendben szerepelteti. E körbe tartozó bűncselekmények a következők:

- Btk. 176.§ - 177.§: Kábítószer-kereskedelem
- Btk. 178.§ - 180.§: Kábítószer-birtoklása: a korábbi termelő-előállító típusú magatartásokkal feleltethetők meg
- Btk. 181.§: Kóros szenvedélykeltés: régi Btk. a visszaélés kábítószerrel tényállás alatt rendelte büntetni, amelyet az új szabályozás szintén külön tényállásban helyez el.
- Btk. 182.§: Kábítószer készítésének elősegítése: kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel kapcsolatos magatartások önálló bűncselekményként lettek nevesítve
- Btk. 183.§: Kábítószer-prekurzorral visszaélés
- Btk. 184.§-184/D.§: Új pszichoaktív anyaggal visszaélés

Általánosságban elmondható, hogy a büntetőjogi védelemben részesítendő társadalmi viszonyok és érdekek között fontosságukat tekintve nem tehetünk különbséget. Ezek közül egyedül az ember testi épsége és egészsége az az egyedüli érték, amelynek kiemelkedő jelentősége nem vitatható. Egy beteg ember vagy egy beteg társadalom képtelen önmaga magasabb szintű reprodukálására. Ha nincsen egészségünk, hiábavaló mindaz a célkitűzés és törekvés, amit az egyén és környezete a létfeltételek állandó jobbítása, a társadalmi haladás, a környezete érdekében fontosnak tart. Éppen ezért az egészség a különböző tudományos kutatások mindenkor aktualitással bíró témája marad.

---

<sup>4</sup>Vaskuti András (szerk.): A Büntető Törvénykönyv (2012-1978), Büntető jogi jogszabályok változásai, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013., 460-461. o.

Időszerűnek tartom egy olyan összehasonlító dolgozat elkészítését, amely:

- egyrészt végigkíséri az elmúlt évtizedek *kriminálpolitikáját*, különös figyelmet szentelve az esetleges „szétesésűsításokra”, azaz, hogy hol lépett fel disszonancia a kriminálpolitika és büntetőjogi jogalkotás között,
- másrészt párhuzamba állítja, ütközteti a két kódex *szabályozási technikáját*, - e körben szeretnék az egyes bűncselekmények vonatkozásában tapasztalható pozitív és negatív körülményekre is kitérni,
- végül, de nem utolsó sorban, szólnék a *rehabilitációra* szoruló elkövetők (utó)gondozásáról.

## 1.2. Kutatás módszertanának ismertetése

### 1.2.1. Kutatások módszertani alapjának meghatározása

Ahhoz, hogy az egészség zavartalanul működjön, e kérdéskört a büntetőjog tudományban két oldalról kell megvizsgálni: egyfelől a büntetőjogi felelősség oldaláról nézve, másfelől a társadalom védelme szempontjából. Mindkettő megközelítésmód azonos végkövetkeztetésekhez jut, vagyis a felelősség és annak érvényesítése egyúttal védelmet is jelent és megfordítva, a védelem egyben jelenti a felelősség érvényesítését. Az ennek alapján történő tárgyalás tehát ugyanakkor a témának más-más módszertani alapokon történő feldolgozását jelenti.

A felelősséget alapul vevő vizsgálódások origója: a büntető jogszabály rendelkezése és a kívánt törvényhozói akarat. Ez adja a támpontot a tudományos feldolgozás módszerére, tartalmára, kereteire és témájára nézve. A dolgozatban egyaránt szerepelni fognak a kábítószer-problémát érintő mind a de lege lata ténymegállapítások, mind a de lege ferenda javaslatok. E normatív értelmezések egyúttal elengedhetetlenné teszik a probléma mögött meghúzódó valóság feltárását is.

A másik választott módszerünk a társadalmi védekezés oldaláról történő megközelítés. Ezt úgy kell elképzelni, amely az egészséget egy életfolyamatként fogja fel és állítja a vizsgálódások középpontjába, ezzel elősegíti mindazon tényezők feltárását, amelyeknek a távollátása az egyén, ill. a társadalom szemszögéből nézve kívánatosnak mutatkozik. Azaz a normatív vizsgálattal szemben vagy mellette fontos kriminálszociológiai megállapítások tehetők.

Utóbbin a következőt kell érteni: „a vizsgálódások alapja az egészség fogalmának meghatározása, értelmezése, az egészség dinamikus alakulásának figyelembe vétele, továbbá az egészség, mint állapot alakulásának értelmezése a biológiai, lelki, társadalmi, és életkori sajátosságok között.”<sup>5</sup>

Az egészség - mint biológiai, fizikai és pszichikai állapot -, nemcsak az egyén, de a társadalom számára is kedvező, előnyös létezési mód, egyfajta emberi érték, amelyhez kedvező társadalmi értékítélet kapcsolódik. Ez egyben az emberi méltóság elismerését is jelenti, amelyben kifejezésre jut minden embernek azon természetesnek tűnő igénye, hogy őt a társadalom hasznos tagjaként ismerjék és fogadják el. Ebben áll tehát az egészség etikai tartalma, a tisztelet a beteg embertársunk iránt, még akkor is, ha a testi vagy szellemi állapota nem éri el azt a szintet, amelytől társadalmi célkitűzések megvalósítása függ. Az egészség társadalmi tartalma magában hordozza azt a társadalmi elvárást, hogy a társadalom a rendelkezésre álló eszközök beanalizálásával minden lehetséges intézkedést tegyen a reprodukciós zavarok helyreállítására.<sup>6</sup>

#### 1.2.2. A kutatási eredmények és hasznosításuk

Az absztrakció módszerével történő besorolás két fő vezérelve az egyén és a közegészség védelme. Itt a tematikát alapul véve a közegészség védelme bír relevanciával. Ezalatt általában az emberi egészséghez fűződő közösségi érdekeket kell érteni, vagyis ide azok a bűncselekmények tartoznak, amelyek nem konkrétan meghatározható személy ellen irányulnak, hanem a társadalomra jelentenek fokozottabb veszélyt.

Visszaélés kábítószerrel kapcsolatos tényállások legnagyobb hibája az, hogy a büntetőjogi norma nem kellően kidolgozott - akció-reakció hatásmechanizmusát alapul véve -, ciklikus kriminálpolitikai elgondolások áldozatává vált.<sup>7</sup> Sajnálatos tény, hogy Magyarország egészen az 1990-es évekig úgy gondolkodott - rosszul értelmezve az addigi Nyugat-Európai megoldást: ott a már meglévő, és kidolgozott drogstratégiához igazítottak egy legalább olyan részletességgel kidolgozott kriminálpolitikát – hogy a drogstratégia egyenlő kriminálpolitikával.<sup>8</sup> Lévy is akként foglalt állást, hogy sokáig az általános kriminálpolitika elemeként került kidolgozásra a kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és az ahhoz kapcsolódó büntetőjogi rendelkezések, holott ezeket mindenekelőtt egy konzekvensen

<sup>5</sup>Balogh Ágnes: Az egészség védelme a büntetőjogban. A PhD-értekezés tézisei. Pécs, 2006. 3. o.

<sup>6</sup>Balogh Ágnes: Az egészség védelme a büntetőjogban. A PhD-értekezés tézisei. Pécs, 2006. 4-5. o.

<sup>7</sup>Balogh Ágnes: Az egészség védelme a büntetőjogban. A PhD-értekezés tézisei. Pécs, 2006. 12-13. o.

<sup>8</sup>Lévy Miklós: Engedélyezni vagy tiltani: A kábítószer-fogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmái. In: Erdei Árpád (szerk.): Tények és kilátások. Tanulmánykötet Király Tibor tiszteletére, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995., 223. o.

kidolgozott drogstratégiának kellene megelőznie és majd ahhoz igazítani a drogpolitikát és az ahhoz szervesen kötődő büntetőjogi szabályokat.<sup>9</sup>

## 2 A magyarországi drogpolitika alakulása<sup>10</sup>

Ahogy a fentiekben már utaltam rá, egy büntető jogszabályban mindig az aktuális kriminálpolitikai álláspont tükröződik, amely hatványozottan igaz a kábítószerrel visszaéléssel kapcsolatos tényállások vonatkozásában. Ha jobban megfigyeljük ezeket változtatásokat, amelyek nem kellően átgondolt időszakos cselekvési tervek voltak, nemhogy segítették, ellenkezőleg, inkább hátráltatták a jogalkalmazók munkáját. Elmondható az is, hogy az adott irányzat mindig az előtte levő elgondolást okolta az időközben felmerült problémák miatt.

Maradva az 1978. évi Btk.-nál, a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény törvényi tényállása a hatálybalépését követően többször módosult, ezek közül több kisebb és három jelentősebb módosításról indokolt említést tenni.

A fejezet második részében szeretnék kitérni a Nemzeti Drogellenes Stratégiára, amelyet az Országgyűlés határozatában, 2013-2020-ig terjedő időszakra nézve fogadott el. A kábítószer elleni uniós stratégia egyrészt átfogó politikai keretként szolgál, másrészt prioritásokat is megállapít tagállamok és EU intézményei által 2013-2020-as időszakra, meghatározott uniós politika tekintetében.<sup>11</sup> Mivel ezt a stratégiát az Európai Unió Tanácsa 2012. december 7-vel fogadta el, a Nemzeti Drogellenes Stratégia 2013-2020 – Tiszta tudat, józanság, küzdelem a kábítószer-bűnözés ellen című dokumentummal elveiben és megközelítésben teljes mértékben illeszkedik a fentebb megnevezett uniós dokumentumhoz.<sup>12</sup>

### 2.1. Az 1993. évi módosítás

#### A) A rendszerváltást megelőző Btk. módosítások

Az 1978. évi Btk. kábítószerrel összefüggő tényállásainak módosításának gondolata egészen a nyolcvanas évek közepéig nem merült fel. Ekkortól kezdve kerültek felszínre azok a hiányosságok a 282.§ vonatkozásában (fogyasztást büntetni kell-e vagy sem, „csekély” „jelentős” mennyiség fogalmak), amelyeket majd a Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető

<sup>9</sup>Lévay Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 247. o.

<sup>10</sup>Balogh Ágnes: Kriminálpolitika és kábítószerrel visszaélés, Bűnügyi Szemle, 2010/1. 3-8. o.

<sup>11</sup>[http://EU\\_drogstrategia\\_13-20.pdf](http://EU_drogstrategia_13-20.pdf)-letöltés ideje: 2014. november 15. 2. o.

<sup>12</sup>[www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf](http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf)-letöltés ideje: 2014. november 15. 5. o.

Elvi Döntése (1986. december 27.) küszöbölt ki, valamint az elkövetési magatartások értelmezéséhez is segítséget nyújtott az alsóbb bíróságok számára.

Már az elvi döntés megjelenése a büntetőjog növekvő szerepét jelezte, amihez még inkább hozzájárult – ha csak elvben is – az 1987. évi Btk. módosítás. Ennek értelmében a kényszergyógyítás korrekciójára került sor, hiszen az addig csak alkoholistákkal szemben alkalmazható szankciót kiterjesztették a kábítószer-fogyasztókra is. Hiányosság, hogy ez csak törvényszinten tudott megvalósulni, mert a miniszteri indoklás is hozzáfűzi, hogy erre csak akkor nyílik lehetőség, ha a személyi és tárgyi feltételek biztosítottak lesznek.

#### B) Rendszerváltást követő Btk. módosítások

A módosítások közül legelőször az 1993. évi XVII. törvénnyel bevezetett módosítást kell kiemelni, amely 1993. május 15-én lépett hatályba. Azért is tekinthető mérföldkőnek, mert az Igazságügyi Minisztérium illetékesei a jogszabályok kidolgozása során egyaránt figyelembe vették a hazai droghelyzet jellemzőit, a büntetőjogi jogalkotás szempontjából különös jelentőséggel bíró német és osztrák törvényeket, a büntetőjogász kriminológus és narkológus szakemberek véleményét is. Negatívumként merült fel a törvényelőkészítő munkák során, hogy nem egy országosan kidolgozott drogstratégia keretében folyt, hanem - a már fentebb részletezett - csak az általános kriminálpolitika elemeként.<sup>13</sup>

A törvény egyrészt szigorította a kínálati oldalon (előállítók, forgalmazók) szereplőkkel szembeni szabályokat, másrészt az új minősítő körülmény bevezetése<sup>14</sup>. Hasonlóan minősítő körülmény lett, amennyiben fegyveresen, fiatalkorú vagy gyermekkorú személy felhasználásával történt az elkövetés, ill. ilyen személyek jutottak kábítószerhez.

Azt a privilegizált esetet, amely az 1978. évi törvény csak a csekély mennyiséghez és személyes fogyasztáshoz kapcsolta, az 1993. évi módosítás a büntetési tételkeret megemelésével, általános enyhítő körülményként értékelte.

Szakirodalom egyöntetűen a módosítás erősségének tekinti, hogy amíg a módosítás előtti szabályozást a nulla tolerancia jellemezte, addig a bevezetésre került reformmal már az ún. kompromisszumos modell, az ún. „kettős stratégia”<sup>15</sup> valósult meg. Ennek lényege a következő: büntetőjogi szempontból különböző megítélés alá esik a fogyasztó és a kereskedő.

---

<sup>13</sup>Lévay Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 247. o.

<sup>14</sup>A Btk 282.§ (3) bek. b) pontja: súlyosabban büntetendő, ha a bűncselekményt kábítószernek hatósági előírások megszegésével természetével, előállításával, megszerzésével, forgalomba hozatalával vagy kereskedelmével foglalkozó szervezet keretében követik el.

<sup>15</sup>Lévay Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 247. o.

Egyúttal szigorúbb szabályok léptek életbe a kínálati oldalon szereplőkkel szemben, valamint a kábítószer-élvezőkkel szemben, ha törvényi szinten is, de az elterelés intézményének bevezetésével differenciáltabb elbírálásra adott lehetőséget. Hiányossággként mutatkozik, hogy az állam adós maradt az gyógykezelés intézményi hátterének kialakításával, így újabb módosítás vált szükségessé 1998-ban.

## 2.2. Az 1998. évi módosítás

### a) előzmények

A kábítószerrel kapcsolatos anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezéseket jelentős módon befolyásolta a Btk. és a Be. 1998. évi módosítása.<sup>16</sup> Ez már részben előkészített volt, hiszen az Országgyűlés a kábítószer-probléma visszaszorítása érdekében 1996-ban egy eseti bizottságot hozott létre, amely jelentésében foglalkozott a hazai kábítószer helyzet jogi, büntető igazságszolgáltatási vonatkozásaival és az erre irányuló országgyűlési határozat körvonalazta a büntetőjogi reform irányát és területeit, amelyek elkészítéséhez segítséget nyújtottak a különböző szakértői tanulmányok, az Európai Unió országok kábítószer-büntetőjogát elemző tanulmányok.<sup>17</sup>

Ehhez képest nem kis meglepetést okozott az új Kormány 1998. októberében benyújtott tervezete, amely a szabályozást a „nulla-tolerancia irányába vitte el. Elmaradt a 282/A.§ végrehajtásával összefüggő értékelő vizsgálat, a törvénytervezet előkészítői átsiklottak az országgyűlési bizottság számára készült tanulmányok, publikációk felett, érdemi vita sem alakult ki a tervezettel kapcsolatban, sőt, ha szakmai kritikákra vagy egyáltalán nem, vagy nem szakmai érvekkel reagáltak.<sup>18</sup> 1998. nyarán, az általános választásokat követően az új Kormány vezető pártja, FIDESZ-Magyar Polgári Párt már választási programjában célul tűzte ki, hogy jelentős összeggel kívánja támogatni a rendőrség munkáját a kábítószer elleni küzdelemben, ill. szigorítaná a kereskedőkkel szemben alkalmazható büntetéseket. Ahelyett viszonyt, hogy a kormánya következő évek drogstratégiájához igazította volna a büntető jogalkotást, meghagyta az általános kriminálpolitikán belül.

### b) 1998. évi módosítás

Ez a módosítás is az elkövetési magatartások, a kábítószer mennyiségének mértéke és az elkövetési módok alapján építette ki a felelősségi rendszerét.

A szerkezeti felépítés kialakításánál a törvényhozó az egyes elkövetési magatartásokat a kábítószer-problémához kapcsolódó magatartástípusokba rendezte és ez alapján külön

<sup>16</sup> A Btk.-t módosító jogszabály az 1998. évi LXXXVII. tv, a Be. tv.-t pedig az 1998. évi LXXXVIII. törvény módosította. Mindkét jogszabály megjelent a Magyar Közlöny 1998/118. számában.

<sup>17</sup> Az anyagok jelentős része megtalálható a Belügyi Szemle 1997/11. számában.

<sup>18</sup> Léway Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 251. o., szakmai kritikákra lásd: Dénes Balázs: Ártalomnövelő drogpolitika, Fundamentum, 1998/4. 128-131. o.

bekezdésekben, eltérő büntetési tétellel fenyegetve határozta meg a termelői és elkövetői magatartásokat.

Mindezekhez ún. alapeseti mennyiség kapcsolódott, a jelentős mennyiségre történő elkövetés már minősített eset, míg a csekély mennyiség privilegizált esetként került megállapításra.

Az elkövetési magatartások körét bővítette a módosítás, hiszen a fogyasztás is önálló bekezdésbe került (Btk. 282.§ (9) bekezdés), de itt még mennyiségi határt nem állapítottak meg. A legnagyobb problémát viszont a tényállás szubszidiárius jellege adta, amely azóta már megszűnt, így már nem kell vele foglalkozni.

A tényállások konstrukciója a következő: három alapeseti és két delictum sui generis alakzat, amelyek közül az egyik egy bűnsegédi, a másik egy előkészületi alakzat.

Új elemként vezette be a jogalkotó a kábítószer-fogyasztó kategóriát (282/A.§), amelynél az elkövetési magatartások megegyeztek a 282. § (1) és (2) bekezdésben foglaltakkal, csupán azzal az eltéréssel, hogy enyhébb büntetési tétellel rendelte büntetni azokat.

A módosítás nulla-tolerancia irányába történő elmozdulását jól jelzi büntetési tételek drasztikus emelése, a fogyasztás büntetendőségén túl, az elterelésnek kizárólag a függőkre történő alkalmazása. Itt kétirányú szűkítést kell tenni, mert egyrészt csak a függő választhatja a hathónapos gyógykezelést, de ez a rendelkezés nem vonatkozik a függőnek nem minősülő alkalmi és rendszeres fogyasztókra. A korábbi szabályozás különbséget tett a függőséget megelőző és gyógyító kezelések között, amelyet aztán az 1998. évi módosítás ellehetetlenített, hisz már nem került sor a megelőző kezelések igénybevételére.

Ezen a ponton további fontos kérdések<sup>19</sup> merülnek fel: a drogok áldozatai csak és kizárólag a függők lehetnek? Mi alapján tekinthető valaki ennek? Ezt egy huszárvágással elintézte a miniszteri indoklás<sup>20</sup>, mondván ennek megítélése orvos szakértői feladat.

Azóta sem tudtak egy egységes, objektív kritérium rendszert kidolgozni ennek megállapítására, sokszor az volt tapasztalható, hogy a szakértők egymásnak ellentmondó szakvéleményt adnak ki egy személy függőségének megállapítására nézve, amely sok esetben

---

<sup>19</sup>Dénes Balázs: Ártalomnövelő drogpolitika, 1998/4. 129. o. In: Balogh Ágnes: Kriminálpolitika és kábítószerrel visszaélés, Bűnügyi Szemle, 2010/1. 4. o.

<sup>20</sup>Balogh Ágnes: Kriminálpolitika és kábítószerrel visszaélés, Bűnügyi Szemle, 2010/1. 4. o., In: I.K. 1992/2. 85. o.

még a bírósági szakban sem oldható fel, sőt új szakértő bevonását teszi szükségessé az eljárásban.

Azért is adhat ez aggodalomra okot, mert nemcsak a bíróság munkáját segíti elő a szakvéleményének elkészítésével, hanem adott esetben az álláspontját fejezi ki a bűnösség és büntethetőség kérdésében.

c) A kábítószer mennyisége

A kábítószerrel kapcsolatos tényállásoknál a bűncselekmény minősítése és a büntetés mértéke egyes elkövetési magatartásoknál függ a kábítószer mennyiségétől is. Szakemberek hosszú évtizedeken keresztül kifogásolták, hogy a büntetőjogi szabályozásból hiányzott a „csekély”-„jelentős” mennyiség meghatározása, ezt az 1998. évi módosítás úgy szüntette meg, hogy már törvényi szabályozást adott ezen fogalmaknak. Utóbbi lényege, hogy kábítószerfajtánként meghatározza a csekély mennyiség felső határát és ennek hússzoros mértéke minősült jelentős mértéknek.

- BK. 75. számú állásfoglalás csak a jelentős mennyiségre vonatkozóan adott iránymutatást, amely szerint az átlagos kábítószerélvező mintegy egyévi fogyasztásának megfelelő mennyiségű, kóros élvezetre alkalmas kábítószernek kell ilyennek tekinteni. Ez tehát nem egy átlagos ember, hanem szerhasználó által szokásosan használt mennyiségből indult ki.
- az LB. 1986. évi VI. sz. Büntető Elvi Döntése a „csekély” mennyiség meghatározásánál az egészséges embert tekintette mércének. A csekély mennyiséget a következőképpen határozza meg: annak kell tekinteni azt a kábítószer-mennyiséget, amely egy főre vonatkoztatva a gyógyszerként is alkalmazott kábítószeres esetében nem haladja meg az egy alkalommal kiadható gyógyszer mennyiséget. Feltehetőleg ez az elgondolás vezette a Legfelsőbb Bíróságot, amely szerint a bűncselekmény jogi tárgya nem az egyes elkövető egészségének sértetlenségéhez fűződő társadalmi érdek, hanem a közegészség védelme.<sup>21</sup>
- Ahogy fentebb már utaltam rá, az 1993. évi módosítás teljes mértékben megváltoztatta a visszaélés kábítószerrel törvényi tényállását. A diverzió – bizonyos törvényi feltételek mellett történő alkalmazhatósága mellett – gyakorlatban történő alkalmazhatósága a VI. sz. Büntető Elvi Döntés mellett továbbiakban nem volt kivitelezhető – a döntésben szereplő mennyiségi határok miatt -, mivel a függők napi kábítószeradagja a csekély

---

<sup>21</sup>Fridli Judit-Pelle Andrea-Rácz József: A kábítószerkérdés büntetőjogi szabályozásának ellentmondásai. A Legfelsőbb Bíróság IV. sz. Büntető Elvi Döntéséről. Jogtudományi Közlöny, 1994/5. 4-5. szám., 169. o.

mennyiséget rendre meghaladta. Ezért a VI. számú BED-et, 1994. március 25-i hatállyal hatályon kívül helyezték.

- A mennyiségi szabályozások esetében a következő lépcsőfokot a Legfelsőbb Bíróság 155. számú büntető kollégiumi állásfoglalása jelentette. Ez csekély mennyiséget a hozzá nem szokott fogyasztóra vonatkoztatva halálos (letális), ill. mérgező (toxikus) adag legfeljebb tízszeresében, míg a jelentős mennyiségű kábítószer az ilyen adagok több százszorosában jelölte meg.

A BK. 155. számú állásfoglalás érdemei között tartjuk számon:

- megszüntette azt a közel egy évtizedig tartó helyzetet, hogy a fenti mennyiségek mértékére nem volt semmilyen támpont a jogalkalmazók segítségére<sup>22</sup>
- a korábbi meghatározáshoz képest megemelte a csekély mennyiség felső, valamint a jelentős mennyiség alsó határát<sup>23</sup>

Az állásfoglalás gyengeségei között kell megemlíteni:

- kannabisz-származékokat (hasis, marihuána), mert ezen anyagok a hatóanyag tartalma (THC/ delta-9-tetrahidro-kannabiol) ilyen mennyisége nincs, ill. az nem bizonyított
- *Lévai Miklós* szerint a BK. 155. sz. állásfoglalás a kábítószer-bűncselekményekkel összefüggésben a 1993. évi reform szellemiségéhez igazodó mennyiségi meghatározásokat adott,<sup>24</sup> valamint *Frech Ágnes* szerint is a hazai drogpolitika liberalizálódása valósult meg.<sup>25</sup>
- A Btk. 1998. évi módosítása azon túl, hogy meghatározta az egyes mennyiségi határokat szigorú szabályozást is megvalósított. Így például, bár a csekély mennyiség felső határa csökkent (heroin kivételével), a törvény ennek alsó-, ill. szabálysértési határát nem adta meg, így már bármilyen kis mennyiséggel történő kábítószerrel visszaélés bűncselekménynek minősült.
- A büntetési tételek emelkedésének tendenciája figyelhető meg, mert a jelentős mennyiségre történő elkövetés esetén a forgalmazói típusú magatartásoknál akár életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható.

<sup>22</sup>A VI. számú Büntető Elvi Döntést 1994. májusában hatályon kívül helyezték, a BK. 155. számú állásfoglalás 1995. március 25-én született.

<sup>23</sup>Lévai Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 249. o.

<sup>24</sup>Lévai Miklós: A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. Jogtudományi Közlöny, 2002/2., 250. o.

<sup>25</sup>Frech Ágnes: Kábítószerügyek a magyar bírói gyakorlatban. Belügyi Szemle. 1997/11. 67. o.

A bűncselekmény megállapítása és módosítása szempontjából elengedhetetlen a lefoglalt, ill. az elfogyasztott kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmának a megállapítása.

- A hatóanyag-tartalom megállapítása. Itt viszonylag egyszerű a helyzet akkor, ha az eljárás során a kábítószer lefoglalásra kerül. Ekkor a tiszta hatóanyag-tartalom megállapítása egy alsó és egy felső határérték megjelölésével történik. Ebből adódóan mindig az elkövető szempontjából legkedvezőbb mennyiséget kell alapul venni.
- Nehezebb megítélés alá esik a vádlott által elfogyasztott kábítószer mennyiségének megállapítása. Az 1/2007. évi BJE II. pontja úgy rendelkezik, hogy a megszerzéssel elkövetett kábítószerrel visszaélés megvalósításának és befejezettségének szempontjából nincs relevanciája annak, hogy a megszerzett kábítószer-mennyiségnek utóbb mi lett a sorsa. Így akkor is összegezni kell a megszerzett kábítószer-mennyiségnek a hatóanyag-tartalmát, ha egyébként az elkövető a természetes egységbe tartozó magatartásai révén utóbb azt elfogyasztotta. Következésképpen a terhelt az általa akár az évek alatt elfogyasztott mennyiségekért is felelt. A szakirodalom is azt a bírói gyakorlatot tartja követendőnek, amely szerint kizárólag a terhelt vallomása alapján (több évre visszamenőlegesen is) az elfogyasztottként megjelölt kábítószer-mennyiségek nem összegezhetők. Azért, mert az elfogyasztott részmennyiségek összegzéséhez egyéb objektív bizonyíték is szükségesnek látszik, különös tekintettel az olyan esetekre, amikor a terhelt érdekelt abban, hogy vallomásaiban az elfogyasztott mennyiségeket növelje (ad.1: függőségét igazolni tudja, ad.2: a vele szemben felrótt kereskedéssel érintett mennyiséget csökkentse). A bírói gyakorlat konzekvens abban a kérdésben is, hogy a lefoglalásra nem került becsléssel megállapított kábítószer-mennyiség tiszta hatóanyag-tartalmának megállapítása a bíróság és nem az igazságügyi vegyészszerző feladata. A minősítésnél irányadó értékek kiszámításánál az ORFK Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézete által közzétett adatokat kell mindenkoron figyelembe venni.

### 2.3. A 2003. évi szabályozás utáni helyzet

A 2003. évi módosítással még inkább elkülönültek egymástól a keresleti és a kínálati oldalhoz tartozó elkövetési magatartások. Ezzel a módosítással a kriminálpolitika visszatért az ún. kompromisszumos-modellhez, amelyet a jogalkotó pusztán azzal indokolt, hogy az előző törvényben megfogalmazott stratégia nem érte el a kívánt hatást. A miniszteri indokolás rámutatott arra, hogy a kábítószer-bűnözés körében a negatív tendenciák megerősödni látszódtak, azaz nőtt a bűncselekmények száma, amely nem a kereskedőkkel szembeni

hatékonyabb fellépéssel volt magyarázható, hanem, hogy a jogalkotó kriminalizálta a fogyasztást is. Időközben elfogadásra került a 96/2000. (XII. 11.) OGY határozattal a kábítószer-probléma visszaszorítására irányuló nemzeti stratégia, amelynek a kezelése sokdimenziós, szakmai konszenzuson alapuló, kiegyensúlyozott együttműködést igényel.

Nem elég csak az egyik vagy másik oldallal szembeni fellépés, viszont keresleti oldalon nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani a kezelő jellegű beavatkozásoknak. Ennek következtében a módosítás megkülönböztet fogyasztó és terjesztő között, így eltérő büntetési tételeket és minősítő körülményeket fűz mindkettőhöz. Lényegi változtatás, hogy ismételten biztosították az elterelés lehetőségét a nem kábítószer-fogyasztó számára.

Pozitívum, hogy eltörölte a jogalkalmazás szempontjából amúgy is nehezen kezelhető fogyasztás alapesetét, de utóbbi a megtartáson és megszerzésen keresztül továbbra is büntetendő maradt. Külön szabályozásra került a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával elkövetett visszaélést. A módosítás következményeként összevonták a kóros szenvedélykeltés és tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett visszaélést. Hasonlóan megváltoztak az előállításhoz szükséges anyagokkal (az ún. prekursorokkal) kapcsolatos rendelkezések is.

#### 2.3.1. Az 54/2004. (XII.13.) AB határozat

A kábítószerrel visszaéléssel kapcsolatban utalni kell az 54/2004 AB határozatra is.

A határozat jelentős részben a fogyasztáshoz való jog elismerésére vonatkozó indítványokkal foglalkozik, amelyeket egyértelműen elutasít.

Itt két álláspont verseng egymással: egyfelől a kábítószer-élvezők azzal érvelnek, hogy a szerhasználat egy társadalmi kisebbség szokása, a fogyasztás nem sértheti a többségi társadalom érdekeit, kárt is legfeljebb önmagának okoz a használó, tehát toleránsnak kell lenni velük szemben. Felvetődik a kérdés, mi történik akkor, ha ezek az egyének már olyan mértékben függővé váltak, amelynek következtében a családi, szociális kapcsolataik elkezdtek hanyatlani, munkájukat már egyre kevésbé képesek megfelelően végezni, úgy ezeknek az embereknek a sorsa mi legyen? Az ellentábor röviden azzal zárja le ezt a diskurzust, hogy az értékek közötti választás alapja sohasem lehet a hedonizmus.

Az AB többek között azt vizsgálta, hogy az élethez való jog objektív oldalán megjelenő állami intézményvédelmi kötelezettséggel szemben az emberi méltóság jogából levezett önrendelkezési jog korlátozható-e, és ha igen, hol vannak ennek a határai? Ennek értelmében

a kábítószerhez a fogyasztó emberi méltóságának egy részét veszi el úgy, hogy autonómiáját éppen azáltal korlátozza, hogy döntési képességét külső tényezőknek rendeli alá. Itt már megjelenik az államnak az intézményvédelmi kötelezettsége, amelyet az Alkotmány 70/D.§ (1) bekezdése rögzített. Ez a fogyasztóra vetítve azt jelenti, hogy a pozitív tartalmú önrendelkezési jogot nem egy másik személy joga, hanem a saját testi és lelki egészségéhez és cselekvési szabadságához fűződő joga korlátozza. A kérdés megengedhetővé tétele tehát az önrendelkezési jogot iktatná ki az egyén életéből, ha az a kábító hatású anyag befolyása alatt lévő és annak rabjává is vált személy döntéshozatali képességét érintené. Az emberi méltósághoz való jog csak akkor érvényesülhet teljes körűen, ha a döntéshozatalt nem befolyásolják mesterséges külső hatások.<sup>26</sup>

A feni AB határozat jelentős elmozdulást eredményezett a elterelés intézményrendszerén belül, tekintettel arra, hogy a 283.§ - amely a büntethetőséget megszüntető okokról rendelkezik -, ellentmondásai és hiányosságai folytán nem felel meg a kiskorúak fokozottabb büntetőjogi védelmét megállapító nemzetközi szerződéseknek. Vagyis az eljárás megszüntetésére két esetben adódik lehetőség: a csekély mennyiséggel kapcsolatos fogyasztói magatartások és kábítószerfüggők vonatkozásában.

| Tényállások                                     | 282.§ (1)-(5)  | 282/A.§<br>(1)-(6) | 282/B.§<br>(1)-(7) | 282/C.§ | 283.§<br>(1) | 283/A.§<br>(1)-(2) | 283/B. § |
|-------------------------------------------------|----------------|--------------------|--------------------|---------|--------------|--------------------|----------|
|                                                 | 178.§ (1)-(5)  | 176.§<br>(1)-(6)   | 177.§<br>(1)-(5)   |         | 180.§        | 183.§              | 184.§    |
|                                                 | 182.§ (1)      |                    | 179.§<br>(1)-(2)   |         |              | 182.§ (5)          |          |
|                                                 |                |                    | 181.§ (2)          |         |              |                    |          |
| 282/A.§ (2) –<br>2005. évi XXX.<br>törvény: 6.§ | 459.§ 18. pont |                    |                    |         |              |                    |          |
| Btké. 23.§                                      | 461.§          |                    |                    |         |              |                    |          |
|                                                 |                |                    |                    |         |              |                    |          |

<sup>26</sup><http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/balogh-agnes/balogh-agnes-vedes-ertekezes.pdf> - letöltés ideje: 2014. november 15. 223. o.

## 2.4. Nemzeti Drogellenes Stratégia (2013-2020)

Korábban a drogpolitika koordinációjáért felelős Nemzeti Erőforrások Minisztériuma 2012. május 14-én megszűnt, jogutódja az Emberi Erőforrások Minisztériuma lett.

A kábítószer-megelőzési és koordinációs feladatok ellátását 2013. január végéig az EMMI Szociális, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárságnak a hatáskörébe tartozott, amelyen belül ezeket a feladatokat az Ifjúságügyi Főosztály Nemzeti Drogmegelőzési Koordinációs Osztály látta el.

Ezt követően a 4/2013. (I.31.) EMMI utasítás módosította a minisztérium szervezeti és működési szabályzatát, amelynek értelmében 2013. február 1-től a kábítószer-megelőzési és koordinációs feladatok tekintetében a sportért és ifjúságért felelős államtitkár látja el a szakmai, politikai irányítást.

Az EMMI sportért és ifjúságért felelős államtitkárságán az ifjúságügyért, ill. a drogmegelőzési és koordinációs feladatokért közvetlenül felelős állami vezető az ifjúságért és sportkapcsolatokért felelős helyettes államtitkár lett.<sup>27</sup>

A tárca vezetése 2010. decemberében új drogpolitikai dokumentum létrehozásáról döntött, ennek következtében 2012 legfontosabb feladata az új nemzeti drogstratégia előkészítése volt.

Az előterjesztés stratégiai elemekkel történő kiegészítése (SWOT-tábla, cselekvési terv, pénzügyi becslés, nyomon követés rendszere) a 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelettel megtörtént. Az előterjesztést először a szakmai vezető értekezleten, majd a miniszteri értekezleten elfogadták 2012. szeptemberében, ezt követően a közigazgatási egyeztetésre 2013. első negyedévében került sor, majd 2013. májusában közigazgatási államtitkári értekezlet tárgyalta meg.<sup>28</sup>

2012-es évre nézve nem született akcióterv, a kábítószer-bűnözés kezelésével kapcsolatos feladatok végrehajtását az EMMI Szociális, Család- és Ifjúságügyért felelős Államtitkárságának szakmai irányítás alá tartozó Ifjúságügyi Főosztály Nemzeti Drogmegelőzési Koordinációs Bizottsága biztosította.<sup>29</sup>

A 2013. július 1-jével hatályba lépett új Büntető Törvénykönyv, mind szerkezetében, mint szemléletében változást hozott az előző törvényhez képest.

<sup>27</sup> EMCDDA\_jelentes\_2013\_HU1.pdf – letöltés ideje: 2014. november 16. 7. o.

<sup>28</sup> EMCDDA\_jelentes\_2013\_HU1.pdf – 10. o. In: A Nemzeti Drogmegelőzési Koordinációs Osztály 2012. évi tevékenységéről szóló beszámolója (EMMI 2013) felhasználásával – letöltés ideje: 2014. november 16. 9. o.

<sup>29</sup> Az Ifjúságügyi Főosztály feladatai közé tartozik többek között a kábítószer-probléma kezelésével összefüggésben a szakmai irányok, fejlesztési koncepciók előkészítése és kidolgozása, ill. az ezzel összefüggő programok kialakításának és megvalósításának koordinációja, valamint a Kormány kábítószerügyi tanácsadó testületének, a Kábítószerügyi Koordinációs Bizottságnak a működtetése – letöltés ideje: 2014. november 16.

A jogszabályi háttér megváltoztatását sürgette az új pszichoaktív szereknek a megjelenése a piacon. A 66/2012. Korm. rendelet és 2005. évi XCV. törvény további módosításai váltak szükségessé a folyamatosan változó piaci körülményekre, de sajnálatos tény, hogy a jogalkotás nem tud lépést tartani ezen szerek előállításával, hiszen szinte minden héten újabb és újabb vegyületet állítanak elő.

Az új Btk. bevezetésével összefüggésben elmondható, hogy minden eddiginél szigorúbb szabályozás lépett életbe kábítószer-bűncselekményekre vonatkozóan. *Peter Reuter* 1992-ben jelentet tanulmányát alapul véve – az ott megállapított stratégiai-modellek - a hazai drogpolitika alakulásában is jól tetten érhetők.<sup>30</sup> A megközelítési típusoknál két megjegyzést kell tenni: egyrészt mindegyik modell közös alapja az ENSZ-egyezményekből (1961, 1971, 1988) fakadó prohibíciós kötelezettség, ami azt jelenti, hogy az egyezményekhez csatlakozott országoknak tiltaniuk kell kábítószernek, ill. a pszichotróp anyagoknak minősülő drogok orvosilag indokolatlan fogyasztását és büntetni kell az ezekkel összefüggő elkövetési magatartásokat. Ugyanakkor az ENSZ-dokumentumok adnak némi mozgásteret a részes tagállamoknak a drogpolitikai szabályozást illetően. Ez azért is fontos, mert a részes tagállamoknak nem azonos a drogpolitikájuk. Másrészt, eltérő a büntetőjog szerepe és tartalma az egyes megközelítésekben, így a drogproblémára való reagálásoknak eltérő kriminálpolitikai megoldásai léteznek.

Az elmúlt évek tendenciái jól bizonyítják, hogy mindig, amikor kormányváltásra került sor, a büntető igazságszolgáltatási politikának a tartalma, ill. jellege is megváltozott. *Jareborg* ennek két típusát különböztette meg:

---

<sup>30</sup>Peter Reuter: *Hawks Ascendant – The Punitive Trend of American Drug Policy* [Héjak felszállóban – Az amerikai drogpolitika büntető tendenciája], *Daedalus*, 1991/3, 15-52. o., In: Lévay Miklós: *Héjak, baglyok, galambok. Változások a kábítószer-fogyasztás kriminálpolitikai megközelítésében*. *Fundamentum*, 2001/1. 49-56. o.

|                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| kompromisszumos-modell                                                                                                                                                   | nulla-tolerancia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>defenzív</b>                                                                                                                                                          | <b>offenzív</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <i>Közös cél:</i><br>egyének, közösségek, közérdek, államérdek védelme büntetéssel fenyegetés és büntetések alkalmazása révén                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <i>Cél</i>                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| egyének védelme a hatalom túlkapásaival szemben                                                                                                                          | közreműködés a problémák megoldásában                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <i>Megközelítés</i>                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| jogbiztonságot, igazságszolgáltatást nem lehet alárendelni a bűnmegelőzési igényeknek állam potenciális ellenég                                                          | gyors reagálás a társadalmi problémákkal szemben<br>állam szövetséges                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <i>Jellemzők</i>                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| elvek, garanciák<br>klasszikus iskola elvei, tisztességes eljárás követelményei, kriminalizálás „végső eszköz”, bűncselekménnyé nyilvánításnak értékkifejező eszköze van | módszerek, következmények:<br>büntetőeljárás „racionalizálása”<br>költségsökkentés érdekében (szakértő kirendelése), represszió növelése a büntető igazságszolgáltatás minden területén, legitim érdekek vagy értékek fenyegetése vagy megsértése elegendő indoka a kriminalizálásnak (módszerek)<br>büntetőjog sokszor „első eszköz”, pedagógia, paternalista célokra használják, túlkriminalizálás ügylátalékok képez, döntési jogkörök bíróságtól ügyészség, ügyészségtől a rendőrség felé, börtönnépesség növekedése (következmények) <sup>31</sup> |

Álláspontom szerint a drogpolitikai megközelítés-típusok közül a jövőre nézve is a „héjáj” megközelítést kellene követnünk. Azért, mert a kábítószer fogyasztás egy egészséges értékrenddel bíró társadalomban nem megengedhető, azt tiltani kell, minden formában. Az éremnek ugyanakkor jól ismert az az oldala is, hogyha egy bizonyos dolgot minél inkább tiltunk, - jelesül a hagyományos kábítószer fajtákat -, akkor az „egyszeri fogyasztó”, - mint ahogyan a patak is -, utat tör magának, más, kémiai vegyületek kikísérletezése felé. Igaz, ezek hatásmechanizmusokat tekintve, nem minősülnek a szó hagyományos értelmében véve drogoknak, de az emberi szervezetre gyakorolt ismeretlen hatásuk révén sokkal nagyobb kockázattal járnak.

Ritter is helytállóan állapítja meg azt, hogy az új pszichoaktív anyagok megjelenése a kábítószerpiacon merőben új stratégiákra és drogpolitikai megközelítésekre kellene, hogy sarkallja a jogalkotót, mert az ellenük való védekezés a hagyományos kínálatcsökkentés

<sup>31</sup>N. Jareborg: ld. m.: 20. o., 24. o., In: Lévy Miklós: A büntetőjog társadalmi szerepének változása Magyarországon 1985-től 2005-ig, Magyar Jog, 2006/12. 710-711. o.

politikájára támaszkodva elégtelennek bizonyult. *Ritter Ildikó* egyetért *Mike Trace*<sup>32</sup>-el a stratégiai tervezés kérdéséről, utóbbi úgy foglal állást, hogy most jutottak el az országok arra a pontra, hogy felismerjék, rossz úton járnak, hiszen semmi probléma nincsen a kereslet és kínálatcsökkentéssel, mint objektív problémával. A probléma valójában az, hogy a tagállamok döntéshozói ezeket abszolutizálták, *Ritter Ildikó* is azon az állásponton van, hogy beszűkült a drogstratégiai gondolkodás, hiszen nemcsak a kétpólusú kereslet-kínálat oldalt kellene szabályozni, ehhez képest elterelődött a figyelem a valós társadalmi problémákról. A mindenkor döntéshozó ott hibázott, hogy nem ismerte fel, hogy kereslet-kínálat a kábítószerpiacnak csak egy része, ahol az ezekkel összefüggő magatartások szoros kapcsolatban állnak egymással.<sup>33</sup>

Egy szó, mint száz, a lehető legkeményebb büntetőjogi fellépést tartom indokoltnak a probléma kezelésére, mert nem szabad megengednünk, hogy a felnövekvő generációk úgy szocializálódjanak, hogy a kábítószerhasználat milyen jó dolog. Ez nem olyan, mint a borfogyasztás, ezt nem lehet mértékkel csinálni, jóllehet az alkoholnál is elég nagy a kísértés a kontrollvesztés hiányára.

Azok az elkövetők, akik felmérték saját helyzetüket, képesek beismerni és elismerni azt, hogy hol hibáztak, ennek megfelelően vállalják tettük következményeit is, és látszik rajtuk, hogy szeretnének kijönni a saját poklukból, igenis indokoltnak tartom, egyfajta középutas megoldásként az ő terápiás kezelésük biztosítását. De ez nem jelenti azt, hogy megengedhetővé tenném velük szemben azt, hogy a felelősségre vonásuk alól kibújva, mentesüljenek azok alól.

Ahhoz, hogy a társadalomba sikeresen vissza tudjanak illeszkedni, szükséges feltétel a terápiás segítségük. Ehhez viszont az kell, hogy egy központilag átgondolt, jól megszervezett és működtethető intézményi struktúra álljon rendelkezésünkre. Sajnos, még az út elején járunk, de remélem, hogy ez nem sokáig marad meg utópiának.

---

<sup>32</sup>EMCDDA 2001 és 2003 közötti időszakában igazgatója, részt vett az Európai Unió 2013-2020 tartó időszakára vonatkozó drogstratégiára irányuló határozat elfogadásában

<sup>33</sup>Ritter Ildikó: Büntető igazságszolgáltatás a kábítószerpiac ellen, *Belügyi Szemle*, 62. évf., 6-8. o.

### 3 Jogsabálytükör

E fejezetben először részletesen a 2012. évi C. törvényben szereplő tényállásokat fogom elemezni, majd ezeket összehasonlítom az 1978. évi IV. törvényben foglaltakkal.

#### 3.1. Kábítószer-kereskedelem

- jogi tárgy és nemzetközi jogi háttér: A kábítószerrel kapcsolatos magatartások első hazai büntetőjogi reagálása a Genfben 1925. évi február hó 19-én kötött „Nemzetközi ópiumegyezmény becikkelyezéséről” szóló 1930. évi XXXVII. törvény 3.§-a volt. Azóta a szabályozás szemlélete és súlypontjai is jelentős változásokon mentek keresztül. A 176-177.§§-ban található szabályozás alapvetően nemzetközi egyezményeknek és az uniós szabályozáson belül, a 2004. október 25-i 2004/757/IB kerethatározatnak való megfelelést szolgálja. A bűncselekmények tárgya az állampolgárok egészsége.
- Az elkövetés eszköze: a kábítószer, amelynek fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdésének 18. pontja határozza meg.
  - 1988. évi 17. tvr-rel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi 4. tvr-rel kihirdetett, a New York-ban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyag
  - 1979. évi 25. tvr-rel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotróp anyag és
  - emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény mellékletében meghatározott veszélyes pszichotróp anyag. (1998. évi XXV. törvény: „A” jegyzéke rögzíti a Pszichotróp Egyezmény I. Jegyzékén, a „B” jegyzék az Egyezmény II. Jegyzékén szereplő pszichotróp anyagokkal azonos elbírálás alá eső anyagokat.

*Belegi József* a kábítószer elkövetési tárgyként jelöli meg, ami azért is vitatható, mert annak azt a fizikai léttel bíró dolgot kell tekinteni, amelyen a védendő érték megjelenik. Ennek pedig a kábítószer nem felel meg. Ezt alátámasztja az is, hogy az elkövetési tárgy nem esik elkobzás alá, viszont e bűncselekmények körében a kábítószer elkobzására rendre sor kerül.<sup>34</sup>

---

<sup>34</sup>Belegi József: XVII. fejezet, Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények. In: Kónya István (szerk.): Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára, 3. kiadás, 1. kötet. Budapest, HVG-ORAC Lap,-és Könyvkiadó Kft., 2013. 616. o.

- elkövetési magatartások: a kábítószer-kereskedelem és kábítószer birtoklása miatti büntetőjogi felelősségről szóló 57. BKv. és a 1/2007. BJE határozat iránymutatásul szolgál az egyes elkövetési magatartások értelmezésénél is.
  - kínálás: más személy felhívása a kábítószer átvételére. Akkor kell állapítani, ha az eredménytelen marad, mert ellenkező esetben a bűncselekmény valamely elkövetési magatartása valósul meg (átadás, forgalomba hozatal, kereskedés). A kereskedelemre vagy birtoklás elkövetésére irányuló felhívás, ha nem tekinthető kínálásnak, előkészületet valósít meg.
  - átadás: A kínálás vagy a kérés realizálódása, a kábítószernek egy konkrét személyhez történő eljuttatása, aki ennek következtében azt megszerzi. Az átadás a kábítószer birtokba adását, a megszerzés pedig a birtokba vételét jelenti. Aki a kábítószer több személynek juttatja el, a kábítószer forgalomba hozatalát, ill. kábítószerrel kereskedést követ el. A kábítószerrel visszaélés büntetnének megállapításán belül az átadás akkor valósul meg, ha az kizárólag azzal célzattal történik, hogy az átvevő azt maga fogyassza el. Ehhez képest a forgalomba hozatal, ill. a kereskedés is, az átadáson túl több résztevékenységből áll össze: e körbe sorolhatjuk az eladók és vevők felkutatását, megállapodás megkötését, áru tárolását, átadás helyszínének előzetes felderítését stb., tehát minden olyan résztevékenységet, amely a kábítószer kereskedelmi forgalomba történő eljuttatását célozza. (BH 2002.299.)
  - Forgalomba hozatal: akkor állapítható meg, ha az elkövető a kábítószer, több, esetleg meg nem határozható személy részére juttatja el. Úgy is megvalósulhat, hogy az elkövető egyetlen személlyel áll közvetlen kapcsolatban, de nem kizárólag azzal a céllal, hogy azt az átvevő maga fogyassza el, hanem, hogy másoknak is továbbadja. Az elkövető ezen szándékára az eset összes körülményein túl, a kábítószer mennyiségéből is lehet következtetni.
  - forgalomba hozatal megkezdése: forgalmazással összefüggő résztevékenységek megvalósítása. Befejezetté akkor válik, ha az anyag bekerül a forgalomba, tehát ténylegesen is megnyílik annak a lehetősége, hogy ahhoz mások is hozzájuthatnak. Ez történhet ingyenesen és visszatérően is. (1/2007 BJE.)

„A kábítószer forgalomba hozatala a kábítószer átadásán túlmenő több résztevékenységből – pl. eladók, vevők felkutatása, a kábítószer tárolása stb. tevődhet össze. Ezért e résztevékenységben részvétel nem bűnsegédi, hanem tettesi (társtettesi) elkövetés, ha a tevékenység célja a kábítószer több személy részére történő hozzáférhetőségének biztosítása.”

„A forgalomba hozatallal elkövetett kábítószerrel visszaélés kísérlete valósul meg arra a kábítószerre is, amelyet az elkövető beszerezett, de a lefoglalás folytán értékesíteni nem tudott.” (BH 2013. 264.)

- kereskedés: ezek tágabb elkövetési magatartások, mint a forgalomba hozatallal kapcsolatos elkövetési magatartások, hiszen folyamatos tevékenységek révén, rendszeres, ismétlődő adás-vételek által valósulnak meg. Haszonszerzésre irányulnak, és magukba foglalnak minden olyan tevékenységet, amely elősegíti, hogy a kábítószer eljusson a viszonteladóhoz, ill. a fogyasztóhoz. E körbe tartozik a kábítószernek kereskedés céljából történő megszerzése, készletezése, amely befejezett önálló tettesi cselekmény. A kereskedés és a forgalomba hozatal közötti elhatárolás alapja a kereskedés.
- anyagi eszközök szolgáltatása: bármely forgalmazói típusú elkövetési magatartáshoz kapcsolódhat. Ez bűnsegédi magatartás, amelyet a jogalkotó sui generis alakzatként rendel büntetni.
- bűncselekmény alanya: a 176.§ esetében tettesként bárki, de a 177.§-ban csak a tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet.
- bűnösség: csak szándékosan követhető el.
- stádiumok: a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára tekintettel a törvényhozó büntetni rendeli az előkészületet is, igaz eltérő büntetési tétellel az alap,- jelentős mennyiségre történő elkövetést.
- minősített esetek:
  - bűnszövetségben
  - hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként e minőséget felhasználva
  - Magyar Honvédség, rendvédelmi szervek, Nemzeti Adó,- és Vámhivatalban történő elkövetés.
  - még súlyosabban büntetendő a jelentős mennyiségű kábítószerre történő elkövetés. A Btk. 461.§ (3) bek értelmében ez a csekély mennyiség felső határának hússzoros mértékét meghaladó mennyiség. A (4) bek. szerint az (1)-(2) bek. nem szereplő kábítószer esetén a jelentős mennyiségű a kábítószer, ha annak tiszta hatóanyag-tartalma a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának száznegyvenszeres mértékét meghaladja.
- privilegizált esetek: a csekély mennyiségre történő elkövetés, de csak a kínál és átad elkövetési magatartások vonatkozásában. A csekély mennyiséget a Btk. 461.§ (1) bekezdése határozza meg.

- Az (1)-(2) bekezdésben nem szereplő kábítószer esetén a kábítószer akkor minősül csekély mennyiségűnek, ha a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának hétszeres mértékét nem haladja meg.
- A mennyiségek megállapításánál vegyész-orvosszakértői vélemény figyelembevételével, annak tiszta hatóanyag-tartalma a kiindulási pont. Ha bűncselekményt többféle kábítószerre nézve követték el, a különböző alapegységek alapján kiszámított mennyiségeket, arányosan átszámítva, összegezni kell, és így kell kiszámítani, hogy együttesen meghaladják-e a csekély mennyiség felső határát, ill. a jelentős mennyiség alsó határát.
- Annak a megállapításához, hogy valamely anyag kábítószer-tartalmaz-e, és ha igen, milyen mennyiségben, különleges szakértelem szükséges. Ezért, ha egy ilyen kérdés felmerül, vegyész-orvosszakértőt kell igénybe venni. [1998. évi XIX. tv. (Be.) 99.§ (1)]
- „Annak a ténynek a megállapítása, hogy a vádlott kábítószerfüggő-e, kizárólag orvosszakértői feladat, orvos szakértő kirendelése kötelező. Amennyiben az orvosszakértő azt állapítja meg, hogy a vádlott nem kábítószerfüggő, de hozzászokásban (habituatio) szenved, ez a tény a büntetés kiszabása során a vádlott javára enyhítő körülményként értékelendő.” (ÍH 2005.1.)
- A meg nem lévő kábítószer mennyiségének megállapítása nem szakértői, hanem bizonyítási kérdés. „Az, hogy az elkövető kábítószerfüggő személy-e, ténykérdés: ezért e körben tett ítéleti megállapítás felülvizsgálati eljárásban eredménnyel nem támadható.” (BH 2012. 287.)
- A törvény külön szakaszban (177.§) helyezi el és rendeli súlyosabban büntetni a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek felhasználásával, valamint oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, ill. annak közvetlen közelében megvalósított forgalmazói típusú magatartás.
- Bűncselekményi egység és a bűncselekmények találkozása

Az azonos alaptényállások közé eső elkövetési magatartások halmozódása, ill. többszöri megvalósulása természetes egységet alkotnak. Erre tekintettel, az azonos vagy különböző kábítószernek a tiszta hatóanyag-tartalom alapján kiszámított részmennyiségeit összegezni kell és a bűncselekmény minősítése szempontjából (csekély vagy jelentős mennyiség) szempontjából az össz mennyiség az irányadó.

A kábítószer-mennyiségek bázis formában történt tiszta hatóanyag-tartalmának összeszámítására csak azonos tényállások esetén nyílik lehetőség.

A kábítószer-kereskedelem,- és birtoklás különböző tényállásokat képeznek, ezért valóságos anyagi halmazatban állnak egymással, s ezért nem kerülhet sor, sem az eltérő tényállásokhoz

kapcsolódó kábítószer-mennyiségek összeadására, sem a folytatólagosság megállapítására. [1/2007. BJE, 5/1998. BJE].<sup>35</sup>

✓ Megjegyzés:

- a kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények összefüggésben az eljárások elhúzódnása, a szakértői vizsgálatokra vonatkozó problémák, a függőség megállapítása körüli problémák, a nyomozással, nyomozati szakkal összefüggő problémák, a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos problémákon túl legfőképpen a bizonyítási nehézségek okozzák a legnagyobb problémát. Ezek a nehézségek egyrészt maga a jelenség és a büntető igazságszolgáltatás viszonyrendszerében, valamint a jogalkalmazó szervezetek közötti interakcióban rejlik (itt elsősorban gondolok a kooperációra és kommunikációra, valamint a jogértelmező tevékenységre)<sup>36</sup>.
  - *Ritter Ildikó* felhívja a figyelmet arra, hogy az ügyész ezekben az eljárásokban olyan, mint egy statikus középső nehezék a libikókán. Jó esetben ismeri egyfelől az egyik oldalt, ugyanakkor a másikat is, azaz a rendőrség tevékenységét és gondolkodását, és a bírót, bíróságát is. Tudja milyen bizonyítékokra, adatokra információkra lenne szükség ahhoz, hogy a bíró akként ítélje meg a vonatkozó cselekményt, hogy az valóban létezik.<sup>37</sup>
  - *Ritter Ildikó* a kábítószerpiac működését visszavezeti az utilitarizmusra. Az elmélet *Jeremy Bentham* és *Stuart Mill* nevéhez köthető, akik a cselekvéseméletükben hangsúlyozzák, az embereket a cselekvéseik véghezvitelében az örömeik hajtja, minél nagyobb boldogság elérése, minél kevesebb fájdalommal.<sup>38</sup>
- Ha ezt a kábítószer piacának a működésére vonatkoztatják, mind az eladónak, mind a vevőnek érdekében áll a csereaktus. Ennek során már csak az ellenértékben kell megállapodniuk, és ha az mindkét félnek megéri, érdemes megkötni az üzletet. A kábítószerpiac büntetőjogi kontrollját éppen az nehezíti meg, hogy a drogpiac egészen addig fog virágozni, amíg az eladók olyan áron el tudják adni az árut, amit a vevők még hajlandók kifizetni érte.

<sup>35</sup>Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz, Budapest, 2013, Complex Kiadó, 357. o.

<sup>36</sup>Ritter Ildikó: Büntető igazságszolgáltatás a kábítószerpiac ellen, 2014/9., 62. évf. 10-11. o.

<sup>37</sup>Ritter Ildikó: Büntető igazságszolgáltatás a kábítószerpiac ellen, 2014/9., 62. évf. 19. o.

<sup>38</sup>Ritter Ildikó: Büntető igazságszolgáltatás a kábítószerpiac ellen, Belügyi Szemle, 2014/9. 8. o. Lásd Bevezetés az erkölcsök és törvényhozás alapelveibe. In: Márkus György (szerk.): Brit moralisták a XVIII. században. Gondolat Kiadó, Budapest, 1977, Stuart Mill: A szabadságról – Haszonelvűség. Magyar Helikon, Budapest, 1980.

### 3.2. Kábítószer-birtoklása

A régi Btk. a 282.§, 282/B.§ és 282/C. § szabályozta a termelő-előállító típusú magatartásokat, amelyen az új kódex annyiban változtat, hogy önállóan nevesíti a fogyasztást, amelyet a korábbi Btk. a megszerzésen és tartáson keresztül rendelet büntetni, újítás és egyben erősség, hogy megszűnt a függőkre vonatkozó speciális szabályozás.

- a bűncselekmény jogi tárgya az állampolgárok egészsége.
- a bűncselekmény elkövetési eszköze a kábítószer. (ld.: Záró rendelkezések).
- elkövetési magatartások:
  - termesztés: egyrészt olyan növényre vonatkozik, amely, vagy amelyek részei szerepelnek a kábítószerrek Jegyzékén szerepelnek. Másrészt olyan tevékenységet jelöl, amikor a növényt műveléssel szaporítják, ápolják, ill. hasznosítják. Előkészületi jellegű tevékenységként értékelendő adott esetben a vetőmagvak beszerzése, fóliasátor építése, de a kannabiszmagok elültetése és gondozása már nem az, hanem a kábítószer megtermesztésének (befejezett bűncselekménynek minősül), ha a növény már önállóan fejlődik.<sup>39</sup>
  - előállítás: olyan folyamat, amelynek közvetlen eredménye a kábítószer, az ezt megelőző minden más művelet előkészületi jellegű cselekménynek minősül.
  - megszerzés: nem más, mint birtokba vétel. Lehet ingyenes vagy visszatérő is.
  - tartás: már folyamatos birtoklást jelent, amelyet rendszerint megelőz más elkövetési magatartás is (készítés, megszerzés). Ez nem valósulhat meg egyszerű nem tevéssel, hiszen a tartás olyan birtoklást jelent, amely egyrészt tipikusan a kábítószer-megszerzését, vagy készítését feltételezi, másfelől lehetővé teszi a birtokos számára a használatot. (BH 2003. 491.)
  - ország területére történő behozatal, onnan történő kivitel, az országon való átszállítás: a kábítószer szállításának egy-egy részterületei.
  - anyagi eszközök szolgáltatása: bármelyik elkövetési magatartáshoz kapcsolódhat, bűnsegédi magatartás, amelyet a jogalkotó sui generis alakzatként rendel büntetni.
  - fogyasztás: önállóan, szubszidiárius vétségként nevesíti a törvényhozó, mégpedig, ha csekély mennyiségre, és fogyasztás céljából történő megszerzésén és tartásán keresztül követik el.
- bűncselekmény alanya: 178.§ tettesként bárki, 179.§-ban csak a tizennyolcadik életévét betöltött személy.

---

<sup>39</sup> BH 2003. 491.

- bűnösség: csak szándékosan követhető el, az elkövető tudatának ki kell terjednie, hogy elkövetés tárgyát képező anyag kábítószer, de nem kell a kábítószer konkrét fajtájával, összetételével, minőségével tisztában lennie.
- stádiumok: befejezetté válik a deliktum a kábítószerként felhasználható növény termesztése esetén, amikor a növény már önállóan fejlődik, előállítás esetén, ha létrejön a már fogyasztható kábítószer, megszerzésnél az új birtokállapot létrejöttével. Kizárt a kísérlet: a tartás, behozatal, kivitel és átszállítás esetében, mivel ezeket a magatartásokat mindig megelőzi a megszerzés, mint elkövetési alakzat befejezetté válása, amelyhez képest a hozzá kapcsolódó másik elkövetési magatartást már nem lehet kísérleti stádiumban önállóan értékelni. Anyagi eszközök szolgáltatásával való elkövetés esetében a cselekmény befejezetté válik, ha az értékkel bíró dolgot a címzett birtokába juttatják, kísérlet viszont a szolgáltatás megkezdésével, annak célba éréséig valósul meg. A kábítószer birtoklásának előkészülete az anyagi eszközök szolgáltatáson és fogyasztás, mint elkövetési magatartások kivételével büntetendő.
- Minősített esetek:
  - üzletszerűen
  - bűnszövetségben
  - hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként e minőséget felhasználva
  - jelentős mennyiségű
  - különösen jelentős mennyiségre történő elkövetést.

A Btk. 461. § (3) bek. szerint az (1)-(2) bek. értelmében a kábítószer különösen jelentős mennyiségű, ha az adott kábítószerre meghatározott csekély mennyiség felső határának kétszázszoros értékét meghaladja. A (4) bek. értelmében az (1)-(2) bek. nem szereplő kábítószer esetében az különösen jelentős mennyiségű, ha a tiszta hatóanyag-tartalom a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának ezernégyszázszoros mértékét meghaladja.

- privilegizált esetként kerül szabályozásra a csekély mennyiségre történő elkövetés.
- büntethetőséget megszüntető ok: eszerint, nem büntethető, aki - saját használatra – csekély mennyiségű kábítószerrel termeszt, előállít, megszerez vagy tart, ill. aki azt fogyaszt, ha bűncselekmény elkövetését beismeri és az elsőfokú ítélet hozataláig okirattal is igazolja, hogy legalább hat hónapig függőséget gyógyító kezelésben vagy a használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

A régi Btk. is ismerte az elterelés intézményét *Lakatos* kritikájával<sup>40</sup> egyetértve a következő megállapításokat teszem:

- a korábbi kódex különbséget tett a tekintetben a kábítószeres bűncselekmények körében, hogy azokat függőként vagy nem függőként követték-e el, erre tekintettel részükre lényegesen enyhébb szabályozást tett lehetővé a jogalkotó, amelyet az 1998. évi LXXXVII. tv-el, 1999. március 1-jei hatállyal vezetett be, új privilegizált esetként. A miniszteri indokolás rámutatott arra, - az akkor hatályos büntetőjogi szabályozás kriminálpolitikáját alapul véve -, hogy a büntetőjognak eltérő ódon kell kezelni ezen speciális elkövetői kört, hiszen ők is áldozatnak tekinthetők, elválasztva a bűncselekmény haszonélvezőitől, ők más megítélés alá estek. Ennélfogva a diverzió (elterelés) lehetősége csak a függő fogyasztó számára biztosított, hiszen ezt egy állapotnak kell tekinteni és meg kell őket különböztetni a szereket pusztán élvezni vágyóktól. Ennek a szemléletmódnak kétségtelenül hátrányos következménye, hogy a vádlottak az eljárás során szinte mindig erre hivatkozhattak, még akkor is, ha ennek valós körülményei nem álltak fenn.

Az 1999. március 1-jét követő hatálybalépés után az akkor még hatályos 282/A. § (6) bek. megtalálható büntethetőséget megszüntető okok helyére megváltozott tartalommal a 283.§ lépett. Tehát az elterelés már a nem függő fogyasztókat is megilleti, természetesen csekély mennyiség esetén, de ez a szint nagyobb függő esetében, hiszen az ún. alapeseti mennyiségre is megilleti.

*Lakatos Viktor* a kábítószerfüggő személyeket atipikus speciális alanyként definiálja. Ennek oka a következő: önmagában, hogy valaki kábítószerfüggő-e vagy sem, ennek a ténynek a megállapítása időigényes, terjedelmes és meglehetősen költség többlettel jár együtt. Ennek értelmében, ahhoz, hogy a bíró a büntető jogszabályokat helyesen tudja alkalmazni az adott tényállásra vonatkozóan, előzőleg állást kell foglalnia abban, hogy a kérdéses elkövető függőség alatt áll-e vagy sem?

---

<sup>40</sup>Lakatos Viktor: A kábítószer-függőség büntetőjogi szabályozásának kritikája. Jogi tanulmányok, 2010. ([14. évf.]) (1.sz.) 275-288. o.

A Betegségek Nemzetközi Osztályozásának 10. revíziója (BNO-10) szerint a kábítószer-függőség betegségként kezelendő. A mentális és viselkedészavarokat a BNO 10-05 kategóriájába kell besorolni. Kuncz a dependencia fogalmát a következőkben állapította meg: „Olyan pszichés és gyakran egyidejűleg testi állapot, amely valamilyen természetes vagy mesterséges szer ismételt fogyasztásából ered. Jellemzők rá a szer tartós, vagy periodikus szedésére irányuló leküzdhetetlen kényszerek, magatartásmódok és reakciók abból a célból, hogy a szer eufóriát okozó pszichés hatását elérhessék, vagy az annak hiányából fakadó diszfóriát elérhessék. Ennek következtében a pszichés függőség az a leküzdhetetlen ösztönzés, amely az eufória elérése érdekében a szer megszerzésére irányul, mivel az ismételt vagy folyamatos szedést képtelen abbahagyni. A testi (fizikai) függőség nem mindegyik szernél alakul ki (a legjelentősebb a morfin és barbiturátszármazékok esetében) és elvonási (absztinenciális) tünetekben jelentkezik, ha a szer szedése kimarad.”<sup>41</sup>

A függőség kialakulásában közrejátszó tényezők között tartja számon a személyiséget, a szociokulturális tényezőket, az alkalmak lehetőségét. A Fővárosi Ítéltábla BK 2/2004. (VI.16.) kollégiumi állásfoglalása a függő személy fogalom-meghatározásánál alapul veszi a WHO<sup>42</sup> definícióját, amely szerint a kábítószeres intoxikációnak különböző formái és fokozatai vannak, amelyek között találni átmeneti formákat is. Mivel ezeknek az élettani hatása is eltérő, az általuk okozott intoxikáció is különböző mértékű lehet. A fokozatok a következők: 1. toxicománia (drog addictio), 2. gyógyszer,- ill. méregfüggőség (drog dependencia), 3. hozzászokás (habituatio). Mindezekből következik, hogy a kábítószer-függőség meglehetősen összetett fogalom, a büntetőjog ugyanakkor csak a kábítószerfüggő személyről tesz említést, minden más fogalmi distinkció nélkül.

A kábítószerfüggő személyt (aki egyébként visszaélés a kábítószerrel tényállást követi el) valójában beteg embernek kell-e tekinteni?

Lakatos Viktor álláspontjával egyezően, a válaszom az, hogy a hatályos jogszabályok értelmében, akinek a beszámítási képessége a 17.§ alapján nem kizárt és bűncselekményt követett el, nem lehet áldozatnak tekinteni.<sup>43</sup>

A Legfelsőbb Bíróság a III. számú BED-ben kimondja, hogy ezen szerek ismétlődő fogyasztásának hatására a fogyasztóknál függőség alakulhat ki, amely testi és pszichés tünetekben nyilvánulhat meg, amely elsősorban a kábítószer utáni vágyat, az ún. kábítószeréhséget eredményez. A függőség egyik tünete, általában nem tekinthető az elmeműködés kóros állapotának.

---

<sup>41</sup>Huszár Ilona-Kuncz Elemér: Igazságügyi Pszichiátria. Medicina, Budapest, 1998, 246-247. o. In: Lakatos Viktor: A kábítószer-függőség büntetőjogi szabályozásának kritikája. ISSN 1417-2488. Jogi Tanulmányok, 2010. ([14.évf.]) (1.sz.) 278. o.

<sup>42</sup>World Health Organization (Egészségügyi Világszervezet)

<sup>43</sup>Lakatos Viktor: A kábítószer-függőség büntetőjogi szabályozásának kritikája. ISSN 1417-2488. Jogi Tanulmányok, 2010. ([14.évf.]) (1.sz.), 285. o.

Ha tehát, a függő személy visszaélés kábítószerrel vagy függőségével összefüggésben más bűncselekményt követ el, a Btk. 17.§-ának a büntetőjogi felelősséget kizáró vagy korlátozó rendelkezései nem alkalmazható a javára.

Más megítélés alá esik, ha a függőség már betegségi szintű személyiségzavart okoz. Az ilyen már korlátozhatja vagy kizárhatja az elkövető beszámítási képességét, tehát alkalmazható a Btk. 17.§ (1) vagy (2) bekezdései. Ugyancsak korlátozhatja az elkövető beszámítási képességét a fogyasztás következtében kialakuló elmebetegség vagy szellemi leépülés.

A kábítószerhez való hozzájutás hiányában a fizikai és testi függőségben szenvedőknél ún. megvonási tünetek egyaránt jelentkehetnek. Ezek szintén elérhetik az elmebetegség szintjét, és ez már a Btk. 17.§ (1) és (2) bekezdésében foglaltak alkalmazására vezethetnek, vagyis kizárják vagy korlátozzák az elkövető beszámítási képességét arra a bűncselekményre nézve, amelyet a fenti állapotának összefüggésével kapcsolatban követett el.

A korábbi kódex gyengesége és veszélye is volt egyben, hogy a függő személyek vonatkozásában az elkövetők javára értékelte a bűncselekményeket (életmódjukkal együtt). Ezt a szabályozási technikát csak a kábítószerrel kapcsolatos tényállások körében találhattuk meg, más, sorozatosan elkövetett bűncselekmények elkövetői esetében tetten érhető a törvény szigora (ld. visszaesők). Maga a szabályozás is arra ösztönzi az elkövetőket, hogy ezen állapotukat próbálják meg elfogadtatni a bíróságokkal, ill. a dealer-ek esetében is az figyelhető meg, hogy próbáljanak meg lehetőleg minél több szert szedni, kezeltessék magukat addiktológiai osztályokon és használjanak fel, minél több függő személyt a szerek forgalmazására.<sup>44</sup>

*Urbán József* azt az álláspontot képviseli, hogy a fogyasztás dekriminalizálása nemcsak a büntetőjog keretein belül történhet, hanem a szabálysértési jog is alkalmas lehet erre. Ha a szabálysértési törvényben is nevesítve lenne a kábítószer-fogyasztás, ez lehetővé tenné, hogy a fogyasztó a büntetőeljárásban tanúként kerüljön kihallgatásra, ezáltal a terjesztők felderítésének és cselekmények bizonyításának lehetőségei szélesebb spektrumot ölelnének fel. A jelenleg, ha a fogyasztó és a terjesztő ugyanazon büntetőügy gyanúsítottjai, nem kötelesek vallomást tenni. Ha ez az elméleti fejtegetés valóra válhatna, a fogyasztó esetében a joga megszűnne, azáltal, hogy a fogyasztási cselekménye ítélt dologgá válna (*res iudicata*),

---

<sup>44</sup>Lakatos Viktor: A kábítószer-függőség büntetőjogi szabályozásának kritikája. Jogi Tanulmányok, 2010. ([14.évf.]) (1.sz.), 287. o.

így tehát mind a szabálysértésben, mind a büntetőeljárásban tanúzási kötelezettsége keletkezne.<sup>45</sup>

*Frech Ágnes* utal arra, hogy az 1998. évi módosítást követően számos egymásnak ellentmondó szakértői vélemények születtek a függőség megítélése kapcsán. Szerinte is, hogy az egyes kábítószeres cselekmények között társadalomra veszélyességük szempontjából különbséget kell tenni, ugyanis „nem eshet egy megítélés alá a kizárólag önpusztító tevékenységet folytató kábítószer használó és a más egészségét, identitását veszélyeztető, sértő kábítószeres kereskedő”.<sup>46</sup>

Új elemként kizárja a fenti rendelkezés alkalmazását, ha a bűncselekmény elkövetését megelőzően két éven belül egyfelől az elkövetővel szemben a vádemelést azért halasztották el, ill. a nyomozást, eljárást vele szemben azért függesztették fel, mert vállalt a függőséget gyógyító vagy a használatot kezelő más ellátáson, ill. megelőző-felvilágosító ellátáson való részvételt, másfelől a büntetőjogi felelősségét a kereskedelem és birtoklás miatt már megállapították.

Amennyiben a büntethetőséget megszüntető okot nem lehet alkalmazni, a törvény a birtoklás alap,- és privilegizált esetében, valamint a 179.§ (1)-(2) és (6) bek. esetén lehetőséget ad a korlátlan enyhítésre, természetesen, ha az elkövető, a vádemelésig a kábítószer értékesítő személyét felfedi.

### 3.3. Kóros szenvedélykeltés

Ezt a régi Btk. szintén visszaélés kábítószerrel tényállásán belül rendelte szabályozni, amelyet a jogalkotó új tényállásban helyezett el.

- bűncselekmény tárgya: a fiatalkorúak egészsége. Passzív alanya a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy
- bűncselekmény elkövetési eszköze: a kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer. Pl.: gyógyszerek, oldószer
- elkövetési magatartások:
  - kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag, ill. szer kóros élvezetére történő rábírás vagy rábírt törekvés. Rábírás: minden olyan magatartás, amelynek hatására a passzív alany kábító hatású anyagot, ill. szert fogyaszt. Ez csak a kábítószernek nem

<sup>45</sup>Urbán Zoltán: A Kábítószeres fogyasztását szabályozó büntetőjogi kollíziók a gyakorlatban. Kriminológiai Közlemények, 70. szám, A Magyar Kriminológiai Társaság 2011. évben tartott tudományos rendezvényein elhangzott előadásokból, Magyar Kriminológia Társaság, Budapest, 2012., 37-38. o.

<sup>46</sup>Frech Ágnes: Javaslat az új Büntető Törvénykönyv kábítószerrel visszaélés tényállásainak normaszövegére, <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/298> - letöltés ideje: 2014. november 22.

minősülő kábító hatású anyag, ill. szer esetén kerülhet szóba, ha viszont az elkövető a fogyasztásra is rábírja a passzív alanyt, úgy a kábítószer birtoklása valósul meg, amelynek a tizennyolcadik életévét be nem töltött passzív alanya a tettese, míg a rábíró pedig a felbujtója lesz

- kábítószer fogyasztásra rábírní törekvés: jogi természetét tekintve eredménytelen felbujás, azaz felhívás a bűncselekmény elkövetésére, lényegében előkészületi jellegű magatartás. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személynél az eredménytelen felbujás indokolttá teszi a sui generis alakzatként történő büntetését
- segítségnyújtás, amely fogalmilag bűnsegédi magatartás, megvalósulásához, mindazok a feltételek kellenek, amelyek a bűnsegélyt is jellemzik, de itt a passzív alanynak segítséget nyújtó személy lesz e bűncselekmény tettese. A részesség esetében a bűnsegélyt kizártnak kell tekinteni, mert aki a tettesnek segítséget nyújt, az egyben a passzív alanyt is segíti, tehát őt is tettesként kell majd felelősségre vonni. E körben ismert a fizikai és pszichikai formája is. Megjegyzendő, hogy ezen fordulat egyben szubszidiárius bűncselekmény, megállapításának csak akkor van helye, ha más bűncselekmény nem jött létre.
- bűncselekmény alanya: csak tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet
- bűnösség: csak szándékosan követhető el
- stádiumok: befejezett a rábírás akkor, ha eredményes lesz (passzív alany kábító hatású anyagot, szert fogyaszt). Rábírni törekvés: a felhívásnak a passzív alanyhoz történő eljutásával, ezen kívül segítségnyújtással megvalósulásakor, amikor a passzív alany a kóros élvezetet megkezd, ill. ha az elkövető azt már a megkezdett cselekménye során valósítja meg
- bűncselekményi egység és a bűncselekmények találkozása: a deliktum a passzív alanyok számához minősül többrendbelinek. Ekként a 181.§ (1) bek a) fordulata (eredményes rábírás) és a 181.§ (2) (segítségnyújtás ugyanazon passzív alany vonatkozásában természetes egységet alkot, ugyanígy a passzív alany tekintetében megvalósult többszöri rábírní törekvés és segítségnyújtás is.
- Kiskorú veszélyeztetése valósul meg (Btk. 208.§) nem pedig a kóros szenvedélykeltés, ha a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy e feladatából folyó kötelességének a súlyos megszegésével a rábírt kiskorú sérelmére valósítja meg a kóros élvezetet segítő vagy rábírní törekvő magatartást, és ezzel általában hosszabb

időn keresztül megvalósuló aktív vagy passzív magatartásával veszélyezteti a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését.

### 3.4. Kábítószer-készítésének elősegítése

- bűncselekmény tárgya az állampolgárok egészsége
- bűncselekmény elkövetési magatartásai a kábítószer készítéséhez, előállításához szükséges anyag, berendezés vagy felszerelés:
  - készítése
  - megszerzése
  - ország területére behozatal, kivitel, az ország területén való átszállítás
  - átadás
  - forgalomba hozatal
  - kereskedelem
  - anyagi eszközök szolgáltatása.

Ezen elkövetési magatartások a kábítószer termesztésének, ill. előállításának a materiális előkészületét jelentik, amelyeket a törvény sui generis befejezett bűncselekményként szabályoz. A 182.§ (1) bek. szubszidiárius bűncselekmény, azaz csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg.

- minősített esetek:
  - bünszövetségben követik el a készítést, megszerzést, az országba behozatalt, onnan kivitelt, azon átszállítást, átadást, forgalomba hozatalt vagy kereskedést.
  - üzletszerűen történik az elkövetése a készítésnek, megszerzésnek, a behozatalnak, a kivitelnek, az átszállításnak és az átadásnak.
- büntethetőséget megszüntető okok, amelyek feltételei konjunktívak, ezek az alábbiak:
  - bejelentés, felfedés: ezeket akkor kell megtenni, amíg a hatóság tudomására nem érkezett olyan bejelentés vagy nem jutott olyan bejelentés birtokába, amely a bűncselekményre utalna.
  - cselekmény tudomására jutása: már hivatalos értesülést jelent, amely már legalább egy konkrét személy elleni nyomozás megindításához elegendő, pusztán a gyanú még nem elegendő
  - elkövető valamennyi birtokában lévő anyagot, felszerelést átadja és a további érintett személyek kilétét is felfedje. Mindezen körülmények az elkövető ellen indult eljárásban bizonyítás tárgyát képezhetik.
- bűncselekményi egység és a bűncselekmények találkozása:

A rendbeliség az elkövetési magatartások számához igazodik. A deliktum egy sui generis jellegű előkészületi, ill. bűnsegédi jellegű cselekményt tartalmaz. Szubszidiárius jellegét az a kitétel adja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Kizárólag a termesztéshez és előállításához kapcsolódhat, de csak közvetve. Ennélfogva az előállításához, termesztéshez szükséges anyag, berendezés vagy felszerelés készítéséhez történő anyagi eszköz szolgáltatásáról van szó és nem az előállításához történő anyagi eszköz szolgáltatásáról.

### 3.5 Kábítószer-prekurzorral visszaélés

- bűncselekmény jogi tárgya: az állampolgárok egészsége

Nemzetközi jogi háttere a Btk. 183.§-a a kábítószer-prekurzorokról szóló 2004. február 11-i 273/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, és a kábítószer-prekurzoroknak a Közösség és harmadik országok közötti kereskedelme nyomon követésére vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 2004. december 22-i 111/2005/ EK tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg. [Btk. 465.§ (2) bek. a)]

- bűncselekmény elkövetési eszköze az Európai Unió jogi aktusában bűncselekmény meghatározott kábítószer-prekurzor.
- bűncselekmény elkövetési magatartása az engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépő: tartás, forgalomba hozatal, szállítás, közvetítői tevékenység végzése, kábítószer-prekurzor valótlan tartalmú nyilatkozattal történő megszerzése, értesítési kötelezettség megszegése.
- bűncselekmény elkövetője bárki lehet
- bűnösség: csak szándékosan valósítható meg. Az elkövető tudatának minimum eshetőleges szándékkal ki kell terjednie az objektív tényállási elemekre.
- stádiumok: a befejezettségéhez eredmény nem szükséges, az elkövetési magatartás teljes kifejtésével válik befejezetté. A kísérlet lehetséges – kivétel ez alól a tartás és a szóbeli nyilatkozattétel -, amely stádiumba a az elkövetési magatartás kifejtésének a megkezdésével lép.
- egység és a bűncselekmények találkozása: a rendbeliség ennél is az elkövetési magatartások számához igazodik. A régi kódexhez képest [283/A.§ (1)] enyhébben rendeli büntetni a prekurzorral való visszaélést, amely lehetővé teszi adott esetben a Btk. 2.§ (2) bek. alapján az elbíráláskori enyhébb törvény visszaható hatályú alkalmazását. Itt vigyázni kell arra, hogy a törvény már nem ismeri a 283/A.§ (2) bekezdésében szereplő büntethetőséget megszüntető okot.

### 3.6. Új pszichoaktív anyaggal visszaélés

Az utóbbi években ugrásszerűen megnőtt az ún. „dizájner drogok” iránti kereslet, amelyeket valamely kábítószernek minősülő anyag kémiai módosításával hoztak létre azért, - egyfajta „placebo-hatást” előidézve – hogy az új szer az eredetihez hasonló maradjon, de legálisan mégis használható legyen. A pontosan végrehajtott kémiai módosítások szinte korlátlan teret biztosítanak az egyre megújuló pszichoaktív szerek megjelenésének a piacon. Egészségkárosító hatásuk adja az alapját a büntetőjogi szabályozásuknak. A 2013. évi CLXXXVI. tv. 2014. január 1. hatállyal a tényállást a kábítószerrel visszaélés bűncselekmény mintájára alakította át, az eltérések a következők:

- bűncselekmény jogi tárgya: az emberi egészség védelméhez fűződő társadalmi érdek.
- elkövetés eszköze: az „új pszichoaktív anyag”, amelyet az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. tv. 37. pontja szabályoz. A 66/2012. (IV.2) Kormányrendelet<sup>47</sup> ilyen anyagokká minősítette az 1.§ 34. pontjában szereplő anyagokat. Ilyennek kell tekinteni a Korm. rendelet I. mellékletének C) jegyzékén szereplő anyag vagy vegyületszereket. A jogalkotó ezen anyagok vegyületek sztereoizomereit és sóit (ide értve a sztereoizomerek sóit is) is ezen vegyületekhez sorolta, amennyiben azok léteznek, némileg lezárva az apróbb változtatások révén a legális előállítások lehetőségét. Sajnos a jogalkotás még mindig nem tudja felvenni a versenyt a kémiai laborokkal, 2013. július 5-től a C) jegyzék generikus és egyedi listája is megváltozott.<sup>48</sup>
- Az elkövetési tárgy vizsgálata és annak a tényállás szerinti minősítése főszabályként vegyész,-orvosszakértő feladata.
- bűncselekmény elkövetési magatartása: az új pszichoaktív anyagnak az országba behozatala, kivitele, azon átvitele. előállítása, kínálata, átadása, forgalomba hozatala és az azzal való kereskedés.
- bűncselekmények elkövetője: tettesként bárki lehet.
- bűnösség: kizárólag szándékosan valósítható meg. Az objektív tényállási elemekre legalább eshetőlegesen szándékkal ki kell terjednie az elkövető tudatának.
- stádiumok: a befejezettséghez nem szükséges az eredmény bekövetkezése, elegendő, ha az elkövetési magatartást kifejtik. Valamennyi elkövetési magatartásnál beszélhetünk kísérletről, amelynek stádiumába a bűncselekmény az elkövetési magatartást kifejtésének megkezdésével lép.

<sup>47</sup>EMCDDA\_jelentes\_2012.pdf – 7. o. letöltés ideje: 2014. november 27.

<sup>48</sup> EMCDDA\_jelentes\_2014.pdf – 10. o. letöltés ideje: 2014. november 27.

## 4 Igazságügyi pszichiátria

### 4.1 A kábítószer-függőség véleményezéséről

A kábítószer-függőség igazságügyi pszichiáter szakértői mérlegelését, véleményezését a régi Btk.-n ban az tette szükségessé, hogy a kábítószerrel visszaélés bűncselekmény esetén a büntetés kiszabását befolyásolta, ha az elkövető kábítószerfüggő.

A 2/2003. BJE egyértelművé tette, hogy a függőség megállapítása tipikusan szakértői feladat. Az eljárásba történő bevonását tehát az indokolja, hogy a terhelt kábítószer használatának alapjául szolgáló függőség kóros-e, vagyis szenvedélybeteg-e vagy sem. A szenvedélybetegség komplex fogalom, a személy és az általa használt drog betegségként értelmezendő. Pszichiáter szakértői megközelítéssel csak megkülönböztetett és szigorú feltételek mentén állítható egy emberről, hogy kóros kábítószer-függőségben szenved – az állítás jogi következményei miatt.

Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 99.§ (2) bek. írja elő a szakértő alkalmazását, ha bizonyítandó tény, ill. az eldöntendő kérdés az elkövető kóros elmeállapota, alkohol, valamint kábítószer-függősége.<sup>49</sup>

Általában a büntetőügyekben a pszichiáter szakértőnek két kérdésre kell választ adnia:

Az egyik a függőség kérdésének a megítélése. Hosszabb idő alatt a fogyasztókon fizikai és pszichikai függőség alakulhat ki, amikor a szer(ek)hez való hozzájutás hiányában megvonási tünetek (ún. kábítószeréhség), ehhez képest a megvonási szindróma más és más. Mivel a régi Btk. enyhébben bírálta el a függők által elkövetett cselekményeket, így elemi érdekükké vált a nem függőknek, hogy magukat függőknek állítsák be az eljárások során. Amíg egy klinikus elfogadhatja egy nála jelentkező beteg tüneteinek a felsorolását és megkezdheti a gyógykezelését, addig ez nem igaz a szakértőre. Azért, mert a vizsgált elkövető érdekelt abban, hogy függőnek nyilvánítsák és ezért sokszor képes bármit megtenni.

A dependencia szindróma tünetei legmarkánsabban az elvonás idején jelentkezhetnek, amelyek többségében szubjektív panaszok (pl.: álmatlanság, feszültség, zaklatott idegesség, szorongás, fájdalmak és a hiány érzése, utóbbi kivételével mindegyik lehet neurotikus zavar tünete is). Vigyázni kell, hiszen egy gyakorlott fogyasztó meg is tanulhatja ezeket a cél érdekében. A 21. Módszertani levél iránymutatásul szolgál: „A kábítószer-függőség meghatározásában szereplő erős vágy a szer bevételére kitétel, továbbá a hiányérzet még nem

---

<sup>49</sup>dr. Szabó Ferenc és dr. Tóth Zsuzsanna (ISZKI Győri Intézet) ajánlása OIOI 21. sz. módszertani leveléhez, a kábítószer-függőség véleményezéséről, 2009. okt. 27.

jelenti azt, hogy az ún. pszichés függőség szakértőileg igazolható, elfogadható lenne”, következésképpen a szakvéleménybe se lehet belefoglalni.

A másik a beszámítási képesség vizsgálata. Nem kell azzal foglalkoznia a szakértőnek, hogy a vizsgált személy milyen drog hatására került bódult állapotba, ekkor az önhiba megállapítása a bíróság hatásköre, a bódulatot az alkoholos befolyásoltsággal megegyező módon úgy kell tekinteni, mintha cselekményét józan állapotban követte volna el. A drog minőségének és mennyiségének megállapítása az igazságügyi orvosszakértő, toxikológus feladata. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, ezek a kábító hatású anyagok tudatzavart okoznak. Mivel különböző bódult állapotok vannak, amelyeknek a formája és mélysége különböző lehet, egyetlen közös vonásuk, hogy nem tekinthetők kivételes állapotoknak, hanem a szokványos részegséggel azonos elbírálás alá esnek.

Pszichopatológiai sem lehet megnyugtatóan kidolgozni az egyes kábítószerekkel létrehozott bódulatok szokványos, atípusos ill. kóros formáinak az elkülöníthető diagnosztikai jegyeit. Nemcsak az okoz problémát, hogy nincsenek pontosan meghatározható tünetek, de a szakértő egyébként sem hagyatkozhat statisztikai módszerekre.

Veszélyt jelenthet az is, hogy ha a fogyasztó a vizsgálatkor valósan mondott adatokat diktál be a drogok pontos adagjára, koncentrációjára vonatkozóan, ráadásul a toleranciamértékük sem egységes.

A szakértő feladata annak tisztázása, hogy a kábítószer-függőség vonatkozásában kialakult-e (pszichózis) betegség szintű személyiségzavar, esetleg nyilvánvaló pszichózis vagy a személyiség degradációjával járó elbutulás. Ugyanis a kábítószeréhség nem szokott olyan kórósnek bizonyulni, hogy a beszámíthatóságot érintené. A fentiekre figyelemmel az esetleges ellentmondások kiküszöbölése végett indokolt lenne egy egységes, objektív szempontrendszer kialakítani.<sup>50</sup>

#### 4.2 Az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálat

Ennek módja általában a szokásos pszichiátriai vizsgálatokkal megegyezik, de a vizsgálat sajátos céljai miatt egyes összetevőit hangsúlyosabban kell kezelni és ki kell egészíteni egyes speciális kérdésekkel. Feltétlenül szükséges annak biztosítása, hogy a vizsgálathoz szükséges eszközök, helyiségek biztosítva legyenek.

---

<sup>50</sup>Kuncz Elemér (szerk.): Igazságügyi pszichiátria, 2. átdolgozott kiadás, Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest 2011. 215-216. o.

- 1) kórelőzményi adatok felvételének módja lényegében megegyezik a klinikai pszichiátriai anamnézisek felvételének módjával, a kórkép jellege és a jogi kérdés kiemelését, bővítéseket tesz szükségessé.
- 2) Exploráció a pszichopatológiai elváltozások feltárása a klinikai vizsgálatokkal azonos módon történik.
  - A tünetek mellett igen fontos a kórfolyamat dinamikájának a megismerése. A Be. során annak kimutatása, hogy egy aktív folyamat vagy éppen maradványtünet áll-e fenn, az, hogy a tünetek mennyiben függnék össze a cselekménnyel a beszámíthatóság megítélésénél döntő lehet.
  - Mindig ki kell arra térni, hogy a vizsgált személy hogyan viszonyul a saját betegségéhez, kóros tartalmait a vizsgálat idején fenntartja-e, korrigálja-e vagy a disszimuláció regisztrálható-e nála.
  - életvezetés (biográfiai adatok): személyiség megismerését célozza (szociális kapcsolatok alakulása, problémái, életkörülményei stb.), szintén minden szakvéleményben megtalálható, különösen az egyes személyiségzavaroknál, kóros elmeállapotoknál. Itt ki kell mutatni a személyiségzavar súlyosságát is, vagyis a személyiség egészében vagy csak egyes összetevőiben, következményes magatartásmódjában az általánostól miként tér el, a másokhoz való alkalmazkodást jelentősen megnehezíti-e és a kapcsolatok súlyos zavarához vezet-e. Ennek elemzése arra ad választ, hogy a feltárt szituációkban a meglévő személyiségszerkezet mellett hogyan valósulhatott meg a bűncselekmény. Hasonló jelentőséggel bír a személyiség ismerete, amikor az „énidegenségről” kell dönten. Az ún. „kivételes állapotok” kórismertetésében látszólag a bűncselekmény elemzése áll, viszont a személyiség vizsgálata és személyiség-bűncselekmény relációjának feltárása nélkül e kérdést nem tudnánk megválaszolni.
  - cselekmény ismertetése: explorációnak ki kell terjednie a cselekmény ismertetésére (hogyan követte el a vizsgált személy az elkövetést, azaz indokolás, körülmények, kivitelezés). Ennek feltárása ahhoz nyújt segítséget, hogy a cselekmény motivált volt-e, illetve ez nem volt-e a pszichés tünetek által determinált? Ha emlékezőszavart hangoztat, elemezni kell, hogy az valódi vagy csak a védekezés célját szolgálja.
  - Szakértő a cselekmény tényállásával összefüggésben megjegyezheti, hogy a vizsgálat során a gyanúsított vagy vádlott miként mondja el másként a korábban történeteket. Ilyenkor a vádirat vagy az ítéleti tényállás alapján feltételes módon kell

véleményezni, mivel nem zárható ki, hogy az adott tényállás az újabb adatok miatt a későbbiekben változhat.

- Fontos szempont, hogy a vizsgálat alá vont személy fel tudja-e mérni cselekménye következményeit, ill. az esetlegesen ellentmondó ismertetések, iratokban szereplőktől eltérő kijelentések a pszichopatológiai eltérések következményei-e vagy a haszonelvű védekezést szolgálják.

3) belgyógyászati,- és neurológiai vizsgálatok tájékoztató jellegűek és szerves részei a szakértői vizsgálatnak.

4) pszichés státuszt a szokásos didaktikus csoportosításban kell leírni, kiemelve a pszichopatológiai tüneteket azok jellemzésével és értékelésével együtt, ki kell térni a vizsgálat során tanúsított együttműködésre, a normál lelet megemlítésére.

- intellektus szintje: feltétlenül ki kell térni erre a szintre, amire lehet következtetni a használt fogalmakból, kombinációkból a tanúsított magatartásokból.
- a helyes szakvéleményhez a pozitívumok és negatívumok dokumentációja ugyanúgy hozzátartozik, ezért gondoskodni kell az esetleges „diagnosztikus tévedések” elkerülése végett a különböző orvosi dokumentációk beszerzéséről is.<sup>51</sup>

## 5 A kábítószerfüggők rehabilitációja

### 5.1. Jogszabályi változások

Az elmúlt évtizedek hullámzó politikai változásai pontosan nyomon követhetők voltak a büntetőjogi szabályozások alakulásában is, viszont a függők rehabilitációja, illetve az ilyen bűncselekmények elkövetőinek a reszocializációja eddig elmaradt, csak az utóbbi évtizedben került az előtérbe. A fejezet szempontjából első lényeges jogszabályi változás a Btk. 1993 évi XVII. törvénnyel történt módosítása volt, amelyben az ún. kompromisszumos (medikalizáló) kriminálpolitika érvényesült. Érdekesség, hogy az 1998. évi Btk. módosítás, amely a zero tolerancia irányába vitte el a jogalkotást, ellentmondásba került az időközben elfogadott nemzeti drogstratégiai programról szóló 96/2000. (XII. 11.) OGY határozattal. Utóbbi számolt be a probléma összetettségéről és annak kezelésére hivatott szakmák sokszínűségéről. A fentiekben már részleteztem a hazai drogpolitikát alakulását és az azt befolyásoló körülményeket, így azokra a továbbiakban nem szeretnék kitérni.

---

<sup>51</sup>Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 14. sz. módszertani levele az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálatokról és véleményezésről, 2009. okt. 27.

## 5.2. Rehabilitációs intézmények

A fenti OGY. határozat egységesíti az egészségügyre háruló rövid és középtávú fejlesztési feladatokat.

A drogbetegek ellátását szolgáló egészségügyi intézményrendszer a következő egységeket foglalja magában:

- akut ellátás: sürgősségi ellátást jelent, detoxikálást és addiktológiai ellátást biztosító kórházi osztályok.
- járóbeteg ellátás: drogambulanciák (INDIT), addiktológiai hálózat (TÁMASZ). 1997-1999 közötti időszakban intenzív fejlesztésekre került sor, amely a drogambulanciákon a tárgyi feltételek javítását célozta meg. 2001 és 2002. évben új drogambulanciákat hoztak létre azért, hogy a területi egyenlőtlenségeket kiküszöböljék, a szakemberhiány jelenleg sem megoldott.
- drogrehabilitáció: hosszú távú terápia, általában alapítványi (egyházi, ritkábban önkormányzati) tulajdonban lévő otthonokban történik. A kezelés és a rehabilitáció célja az absztinencia elérése, de ha ez nem valósítható meg a fokozatosság elvét megtartva a reintegrációt valósítják meg. A sürgősségi eseteket általános pszichiátriai vagy addiktológiai osztályokon vagy nagyobb detoxikáló osztályokon végzik el. A rövid detoxikációs fázist követően a fogyasztás által kiváltott súlyos pszichiátriai szövődmények gyógyítására kerül sor az osztályokon. Ezek az intézmények az Egészségügyi törvény (1997. évi CLIV. törvény) alapján működnek és a működésüket az ÁNTSZ felügyeli.

## 5.3 Rehabilitáció

Egy rehabilitáció csak akkor bizonyulhat eredményesnek, ha azt egyidejűleg hosszabb-rövidebb komplex terápia követi. Az intézmények közül meg említeni az Emberbarát Alapítványt, amely egy olyan rehabilitációs kezelőhely, ahol a drog,- és alkoholfüggők kapnak komplex, hosszabb távú, bentlakásos rendszerben történő kezelést. A legnagyobb olyan kezelőhely az országban, ahol a függők integrált egészségügyi és szociális rehabilitációban vesznek részt (pl.: munkaterápia, iskolán kívüli képzés, nyomon követés és értékelés.)

A hangsúly a motiváción van, így a gyógyulásra vágyó, önként jelentkező drogbetegeket a pszichiáter addiktológus és az intézetvezető döntése alapján veszik fel.

1. **szakasz:** az izoláció. Ez a drogkarrier megszakítását szolgálja, ideje kb. három hónap, célja, hogy a betegek kikerüljenek az addigi drogos életformából.
2. **szakasz:** a stabilizáció (kb. egy év). Ez alatt az egészségi és pszichés állapotuk oly mértékben javul, hogy már fokozatosan képesek lesznek tartós emberi kapcsolatok kialakítására.
3. **szakasz:** a visszailleszkedés (kb. hat hónap). A társadalomba visszailleszkedés megszervezése, munkahely biztosítása, rendkívül fontos a hozzátartozókkal való együttműködés
4. **szakasz:** az utógondozás és a nyomonkövetés. A volt betegek szűkebb, ill. tágabb közösségekbe való beilleszkedését kísérik folyamatosan figyelemmel ezen a ponton. Még mindig van lehetőség esetlegesen az ambuláns kezelések igénybevételére, a kapcsolatot a klubfoglalkozások, támogató, visszaesést megelőző csoportok biztosítják.<sup>52</sup>

## 6 Összefoglalás

Az új Btk.-ban található kábítószerrel kapcsolatos rendelkezések stratégiai elemzésével kapcsolatban a következőket lehet elmondani:

1. Erősségek:
  - 3.1.1. visszaélés kábítószerrel tényállás jogszabályi konstrukciójának megváltoztatása
  - 3.1.2. kereskedelem (forgalomba hozatal, kereskedés) csekély mennyiség, mint privilegizált eset megszűnt, kereskedőkkel szemben indokolt a szigorúbb fellépés
  - 3.1.3. kereskedelem elleni hatékonyabb fellépés érdekében, minősített esetként bevezette a különösen jelentős mennyiségre történő elkövetést
  - 3.1.4. megszűntek a függőkre vonatkozó enyhébb szabályok
  - 3.1.5. önállóan nevesíti a fogyasztást
  - 3.1.6. súlyosabban minősül annak a 18. életévét betöltött személynek a cselekménye, aki 18. életévét be nem töltött személynek kínál vagy átad, ill. az ő felhasználásával valósít más bűncselekményt
  - 3.1.7. elterelés feltételeinek szigorítása
  - 3.1.8. fogyasztók részletes beismerő vallomása – kereskedelem
  - 3.1.9. kóros szenvedélykeltés
  - 3.1.10. kábítószer készítéshez szükséges anyagokkal kapcsolatos rendelkezések egymáshoz való viszonyának tisztázása
  - 3.1.11. Új pszichoaktív anyaggal visszaélés

---

<sup>52</sup>Király Klára: A kábítószerfüggők rehabilitációja, Magyar Jog, 2005/6. 337-342. o.

## 2. Gyengeségek:

3.1.12. módszertani levél – nincsenek objektív szempontok

3.1.13. intézményi struktúra kiépítése lassan megy végbe

3.1.14. jogalkalmazók (rendőrség, ügyészség, bíróság) kommunikáció, kooperáció hiánya

## 3. Lehetőségek:

3.1.15. a bíróság a függőség értékelésekor továbbra is figyelembe veheti az elkövető szenvedélybetegségét

3.1.16. drogbetegek rehabilitációs ellátása

3.1.17. drogprevenció

## 4. Veszélyek:

- visszaélés kábítószerrel tényállás jogszabályi konstrukciójának megváltoztatása
- új pszichoaktív anyaggal visszaélés
- tücsere-pontok bevonása (HIV, HEPATITIS- vírussal fertőződés<sup>53</sup>)

Egyértelműen látszik az új kódex normaszövegéből, hogy a szabályozást illetően visszatértünk a nulla-tolerancia felé. Dogmatikai szempontból is kifogásolható a korábbi, egységes jogszabályi konstrukció megszüntetése. Habár, a kommentárok szerint az önálló törvényi tényállásokban történő szerepeltetést éppen az uniós aktusoknak való megfeleltetés indokolta.

Talán a legnagyobb hiba az, hogy a jogalkotó későn ismerte fel azt a tényt, hogy egy ilyen, az egész társadalmat érintő, komplex problémát nem lehet egyrészt ciklikus, következtelen elgondolások alapján szabályozni, másrészt nem lehet csak és kizárólag a keresleti-kínálati oldalra fókuszálva a kábítószer-kérdést szabályozni.

Az egyre szigorúbb szabályok megjelenése mellett ugyanis felbukkannak a hatásukat tekintve egyre agresszívabb „dizájner drogok”, amelyeknek a legnagyobb veszélye az, hogy a szedésük révén az emberi szervezetre beláthatatlan károsodással járnak. Sajnos a jogalkotó, nem tud naprakész szabályozást biztosítani a folyamatosan kikísérletezésre kerülő új kémiai vegyületekkel szemben.

Remélem, hogy a 2012. C. törvény és a 2013-2020-ig tartó időszakra elfogadott Nemzeti Drogellenes Stratégia be fogja váltani a hozzájuk fűzött reményeket, hiszen a kábítószer-problémát illetően akadnak még feladatok.

---

<sup>53</sup>EMCDDA\_jelentes\_2014. pdf – letöltés ideje: 2014. november 23.

## 7 Irodalomjegyzék

- Balogh Ágnes:
  - *A kábítószer-probléma büntetőjogi kezelésének egyes elméleti és gyakorlati kérdései*, In: *Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére* (szerk.: Fenyvesi Csaba, Herke Csongor), PTE ÁJK, 2002.
  - *Kriminálpolitika és kábítószerrel visszaélés*, *Bűnügyi szemle*. 2010/1.
- Dénes Balázs: *Ártalomnövelő drogpolitika*. *Fundamentum*, 1998/4.
- Lakatos Viktor: *A kábítószer-függőség büntetőjogi kritikája*. *Jogi tanulmányok*, 2010.
- Lévay Miklós:
  - *Engedélyezni vagy tiltani: a kábítószer-fogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmái*. In: *Erdei Árpád (szerk.): Tények és kilátások. Tanulmánykötet Király Tibor tiszteletére*, Közgazdasági és Jogi könyvkiadó, Budapest, 1995.
  - *Héják, baglyok, galambok. Változások a kábítószer-fogyasztás kriminálpolitikai megközelítésében*. *Fundamentum* 2001/1.
  - *A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig*. *Jogtudományi Közlöny*, 2002/2.
  - *A büntetőjog társadalmi szerepének változásai 1985-től 2005-ig*, *Magyar Jog*, 2006/12.
- Frech Ágnes: *Kábítószerügyek a magyar bírói gyakorlatban*. *Belügyi Szemle*, 1997/11.
- Fridli Judit-Pelle Andrea-Rácz József: *A kábítószerkérdés büntetőjogi szabályozásának ellentmondásai*. *A Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető Elvi Döntéséről*. *Jogtudományi Közlöny*, 1994/5.
- Fülöp Ágnes-Grád András-Müller Mária: *Droggal és alkohollal összefüggő bűncselekmények*, HVG-ORAC, Budapest, 2000.
- Huszár Ilona-Kuncz Elemér: *Igazságügyi Pszichiátria*, Medicina Kiadó, Budapest, 1998.
- Király Klára: *A kábítószerfüggők rehabilitációja*, *Magyar Jog*, 2005/9.
- Kuncz Elemér (szerk.): *Igazságügyi Pszichiátria*, 2. átdolgozott kiadás, Medicina kiadó, Budapest, 2011.
- Márkus György (szerk.): *Bevezetés az erkölcsök és törvényhozás alapelveibe*. *Brit moralisták a XVIII. században*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1977.
- John Stuart Mill: *A szabadságról – Haszonelvűség*. *Magyar Helikon*, 1980.
- N, Jareborg: ld. m. 20., 24. o.
- Ritter Ildikó: *Büntető igazságszolgáltatás a kábítószerpiac ellen*, *Belügyi Szemle*, 2014/9.
- Reuter, Peter: *Hawks Ascendant – The Punitive Trend of American Drug Policy*. *Daedalus*, 1991/3.
- Urbán Zoltán: *A kábítószeres fogyasztást szabályozó büntetőjogi kollíziók a gyakorlatban*. *Kriminológiai Közlemények*, 70. szám.

- *dr. Szabó Ferenc – dr. Tóth Zsuzsanna (ISZKI Győri Intézet) ajánlása az OIOI 21. számú módszertani leveléhez, 2009. okt. 27.*
- *Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 14. számú módszertani levele az igazságügyi pszichiátriai vizsgálatokról és véleményezésről, 2009. okt. 27.*
- internetes hivatkozások:
  - *Balogh Ágnes: Az egészség védelme a büntetőjogban. A PhD-értekezés tézisei. [ajk.pte.hu/files/file/doktori.../balogh-agnes/balogh-agnes-vedes-tezisek.pdf](http://ajk.pte.hu/files/file/doktori.../balogh-agnes/balogh-agnes-vedes-tezisek.pdf).*
  - *Balogh Ágnes: Az egészség védelme a büntetőjogban. [ajk.pte.hu/files/file/doktori.../balogh-agnes/balogh-agnes-vedes-ertekezes.pdf](http://ajk.pte.hu/files/file/doktori.../balogh-agnes/balogh-agnes-vedes-ertekezes.pdf).*
  - *Frech Ágnes: Javaslat az új Büntető Törvénykönyv kábítószerrel visszaélés tényállásainak normaszövegére, <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/298>.*
  - *EU\_drogstrategia\_13-20.pdf*
  - *EMCDDA\_jelentes\_2013\_HU1.pdf*
  - *EMCDDA\_jelentes\_2014.pdf*
  - *[www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf](http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf)*